

Om utkast til lov om fornybar energiproduksjon til havs mv.

Innhold:

- 1 Innledning**
- 2 Bakgrunn for lovforslaget**
- 3 Gjeldende rett**
- 4 Forholdet til folkeretten**
- 5 Om lovforslaget**
 - 5.1 Innledning**
 - 5.2 Retten til utnyttelse av fornybare energiresurser til havs**
 - 5.3 Åpning av areal**
 - 5.4 Konesjon på anlegg**
 - 5.5 Konsekvensutredninger**
 - 5.6 Sikkerhet og beredskap**
 - 5.7 Erstatning til norske fiskere**
 - 5.8 Systemansvar og utførelse og innførelse av elektrisk energi**
 - 5.9 Arealavgift**
- 6 Forholdet til annet lovverk**
- 7 Økonomiske og administrative konsekvenser**
- 8 Merknader til de enkelte bestemmelser**
- 9 Forslag til lov om fornybar energiproduksjon til havs**

1. Innledning

Olje- og energidepartementet sender med dette på høring forslag til lov om fornybar energiproduksjon til havs mv. Lovforslaget inngår som ett element i Olje- og energidepartementets oppfølging av klimaforlikets punkt om fornybar energiproduksjon til havs.

Ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk, ble regjeringspartiene enige med Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre om at det skal lages en nasjonal strategi for kraftproduksjon fra havmøller og andre fornybare energikilder. I avtalen heter det at en slik strategi må;

1. se på behovet for særskilt forskningsinnsats og vurdere å opprette et eget senter for forskningsdrevet innovasjon på området,
2. utrede nødvendige lovendringer for å kunne utstede konsesjoner,
3. se utplassering av havmøller i sammenheng med elektrifisering av sokkelen og gjennomføre en arealvurdering for utplassering av fremtidige anlegg hvor hensynet til fiskeriene, det marine miljøet og andre næringer ivaretas.

Lovforslag er en direkte oppfølging av punkt 2. Lovforslaget gir det rettslige rammeverket for å gi konsesjoner og på annen måte regulere forhold knyttet til planlegging, utbygging, drift og nedlegging av anlegg for produksjon av fornybar energi og anlegg for omforming og overføring av elektrisk energi til havs.

Videre inneholder lovforslaget bestemmelser som er basert på den tilnæringsmåten som er skissert i punkt 3, og forslaget gir et rettslig rammeverk for slike arealvurderinger med tilhørende prosedyre for konsekvensutredninger.

I tillegg til lovforslaget arbeider departementet med oppfølging av øvrige elementer i en nasjonal strategi. Det tas sikte på at strategien fremlegges for Stortinget sammen med lovforslaget.

Strategien vil inkludere spørsmål knyttet til utvikling og utprøving av teknologi og kompetanseoppbygging for øvrig, jf. punkt 1. Videre vil den omtale forhold knyttet til den organisatoriske gjennomføringen av lovforslaget og den praktiske oppfølging av punkt 3 om arealvurderinger. Det tas sikte på at strategien også vil omhandle enkelte andre forhold som spørsmål knyttet til infrastruktur for overføring av elektrisk energi, herunder om eierskap til nettet, driftsansvar og tariffing, samt spørsmål knyttet til langsiktige økonomiske rammevilkår for fornybar energiproduksjon til havs.

Høringsnotatet har følgende oppbygging:

I kapittel 2 redegjør departementet for bakgrunnen for lovforslaget og status og interesse for havbasert fornybar energiproduksjon.

I kapittel 3 gis en kort oversikt over relevant gjeldende norsk lovgivning.

I kapittel 4 gjennomgås forholdet til folkeretten. Lovgivning som regulerer virksomhet utenfor det indre norske farvann er bundet av en rekke folkerettslige begrensninger. Det vesentligste er regulert i havrettskonvensjonen av 1982.

I kapittel 5 omtales enkelte sentrale deler av lovforslaget, blant annet forslaget om å stadfeste at retten til å utnytte energiressursene tilligger staten. Videre gjøres det blant annet rede for departementets forslag til et konsesjonsregime for havbasert fornybar energiproduksjon.

I kapittel 6 gjennomgås forholdet til annet lovverk.

Kapittel 7 omhandler økonomiske og administrative konsekvenser.

Kapittel 8 inneholder merknadene til de enkelte lovbestemmelsene.

Kapittel 9 er departementets forslag til ny lov om fornybar energiproduksjon til havs.

2. Bakgrunnen for lovforslaget

Både i Norge og i andre land er økt utnyttelse av fornybar energi et viktig element i en politikk for å redusere globale utslipp av klimagasser. I mange land er også hensynet til å styrke forsyningssikkerheten en viktig begrunnelse for økt satsing på fornybar energiproduksjon. Vindkraft er den fornybare energikilden som har hatt høyest vekst i produksjonen i Europa de siste årene. Dette forventes å vedvare i årene framover. I mange land vil knapphet på egnet areal over tid begrense mulighetene for utbygging av vindkraft på land.

Det er en økende interesse for å utnytte havarealer til fornybar elektrisitetsproduksjon. Blant annet Danmark og Storbritannia har etablert enkelte store vindkraftanlegg på grunt vann. Vindkraftanlegg for større dybder, og andre teknologier som bølgekraft, er på forsknings- eller utprøvningsstadiet. Flere land rundt Nordsjøbassenget, samt andre kyststater, har omfattende planer for utbygging av vindkraftanlegg til havs. EU-kommisjonen forventer en betydelig utbygging av offshore vindkraftproduksjon fram mot 2020 og 2030.

Norge har store havarealer med gode vindforhold. Det teoretiske potensialet for produksjon av fornybar energi i norske havområder er meget stort. Norske miljøer har høy kompetanse på offshore teknologi, marine operasjoner mv, og den skisserte utvikling er derfor også interessant i et industrielt perspektiv.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har til behandling flere søknader om tillatelse til oppføring av bunnfaste vindkraftanlegg i sjøområder langs kysten. I noen av disse prosjektene er det enkeltturbiner som er lokalisert utenfor grunnlinjene. Dette gjelder blant annet NVEs vedtak av 24. juni 2008 om konsesjon til Havsul I utenfor Mørrekysten. NVE har likevel valgt å behandle prosjektet i sin helhet etter dagens konsesjonslovgivning. Dette vedtaket og NVEs avslag på konsesjonssøknaden vedrørende Havsul II er påklaget til departementet. Videre er det gitt én konsesjon til et pilotanlegg med en flytende vindturbine utenfor Karmøy. Denne er planlagt installert i 2009.

I tillegg til ovennevnte prosjekter som konsesjonsbehandles etter gjeldende energilov, har NVE også mottatt flere meldinger om store prosjekter utenfor grunnlinjene. Dette gjelder både flytende og bunnfaste konsepter. I dag er det ikke rettslig grunnlag for å behandle slike meldinger.

Ovennevnte prosjekter er planlagt med overføringskabel til norsk landterritorium for allmenn forsyning av elektrisk energi. Framtidige vindkraftanlegg i sjø, bølgekraftverk mv, kan også tenkes utbygd med tilknytning til kraftsystemet i andre land, eller kobles til overføringskabel tilknyttet både norsk og utenlandsk kraftsystem. Videre kan slike anlegg tenkes tilknyttet petroleumsinstallasjoner for produksjon av elektrisk energi til utvinning av olje og gass, fortrinnsvis med overføringskabel til land som reserve og for levering av overskuddsproduksjon. På lang sikt er det tenkelig at det etableres et større overføringssystem til havs med tilknytning til det norske og andre lands kraftsystemer, og med tilknytningspunkter i havet for innmating og uttak av elektrisk energi. EU-kommisjonen har tatt initiativ til å vurdere muligheter og forutsetninger for utbygging av større overføringssystemer i blant annet Nordsjøen.

Etablering av vindkraftanlegg utenfor grunnlinjene har i dag intet fullstendig konsesjonslovverk. Enkelte slike anlegg vil trolig kunne falle inn under petroleumslovgivningen, andre ikke. For øvrig kan enkelte andre lover som ivaretar spesielle interesser i noen grad også komme inn, uten at dette på noen måte ivaretar helheten i en etablering av offshore vindkraftanlegg. Hensynet til effektive og forutsigbare prosesser for etablering av fornybar energiproduksjon med infrastruktur tilsier at det legges opp til en helhetlig og koordinerende konsesjonsprosess for nye energiproduksjonsanlegg til havs.

3. Gjeldende rett

Lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster har et virkeområde som omfatter indre norsk farvann, norsk sjøterritorium og kontinentalsokkelen, eller den økonomiske sone der denne strekker seg utenfor sokkelen. Loven gjelder videre så langt det følger av folkeretten eller overenskomst med fremmed stat. Loven omfatter ikke energiproduksjon.

Lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern (naturvernloven) gjelder på land, i innsjøer og vassdrag og i norsk territorialfarvann, dvs. ut til 12 nm. Loven har bestemmelser om vern av områder og arter.

Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) gjelder innenfor territorialgrensen. Loven har bestemmelser om automatisk fredede kulturminner, undersøkelsesplikt og frigjøring av kulturminner.

Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensning og om avfall (forurensingsloven) gjelder etter § 3 første ledd nr. 3 for det norske sjøterritoriet, den økonomiske sone og over kontinentalsokkelen. Etter kapittel 2 er det et generelt forbud mot forurensning. Det kan gis tillatelse til forurensning etter kapittel 3. Kapittel 5 har bestemmelser om avfall, herunder forbud mot å kassere, etterlate og transportere avfall som kan være skjemmende eller til skade for miljøet.

Lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet (viltloven) gjelder på land, i innsjøer og vassdrag, i norsk territorialfarvann samt i økonomisk sone, jf. § 2 annet ledd. Loven har bestemmelser om forvaltningen av viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr.

Lov 8. juni 1984 nr. 51 om havner og farvann (havne- og farvannsloven), gjelder i indre farvann og på norsk sjøterritorium, jf. § 2. Etter § 6 tredje ledd kreves det tillatelse til tiltak som kan føre til endring av farled eller innskrenker farvannet til hinder for ferdsel. Etter § 9 kan det settes vilkår for tillatelse. Stortinget har til behandling Ot. prp. nr. 75 (2007-2008) med forslag om ny havne- og farvannslov. I forslaget åpnes det for at Kongen kan utvide virkeområdet for loven til norsk økonomisk sone.

Lov 14. juni 1985 nr. 77, Plan- og bygningsloven, gjelder til grunnlinjene. Ny planlov er vedtatt, men ikke trådt i kraft, jf. Ot.prp. nr. 32 (2007-2008). I ny planlov er virkeområdet utvidet til en nautisk mil utenfor grunnlinjene, jf. § 1-2 annet ledd. Kongen kan etter § 1-2 tredje ledd, bestemme at kapittel 14 om konsekvensutredninger kan gjelde for bestemte tiltak utenfor en nautisk mil fra grunnlinjene.

Lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m.(energiloven), har konsesjonsordninger for energianlegg i § 3-1 om konsesjon på anlegg og i § 3-2 om områdekonsesjon. Virkeområdet for energiloven følger av § 1-1. Av § 1-1 annet ledd følger det at loven ikke gjelder på norsk sjøterritorium. Avgrensningen mot sjøterritoriet er ikke nærmere drøftet i forarbeidene til energiloven, jf. Ot.prp. nr. 43 (1989-90). Energiproduksjon i sjø innenfor grunnlinjene behandles etter energiloven.

Lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk (lakse- og innlandsfiskloven) gjelder på det norske fastland og med hensyn til anadrome laksefisk dessuten i norsk indre farvann, norsk territorialfarvann og i Norges økonomiske sone utenfor det norske fastland (§ 2 første ledd første punktum). Loven regulerer forvaltningen av anadrome laksefisk, innlandsfisk og ferskvannskreps.

Lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven) kommer til anvendelse på energiproduksjonsanlegg dersom dette er installasjon eller anlegg for petroleumsvirksomhet, jf. § 1-6 d) og § 1-4. Kongen kan i tvilstilfelle bestemme om innretning eller virksomhet omfattes av loven, jf. § 1-4 tredje ledd. Loven gjelder videre så langt det følger av folkeretten eller overenskomst med fremmed stat.

Lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven) gjelder på land, i territorialfarvannet, i norsk økonomisk sone og på kontinentalsokkelen jf. § 3. Etter § 17 tredje ledd kan det gis forskrift om avgrensning eller forbud mot ferdsel og annen bruk av lokaliteter og tilstøtende områder dersom dette er nødvendig av hensyn til akvakulturproduksjonen. Slik avgrensning er gitt i akvakulturforskriften og havbeiteforskrifta.

Lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressursloven) gjelder etter § 4 på land, i norsk sjøterritorium og indre farvann, på den norske kontinentalsokkelen og i Norges økonomiske sone. Loven omfatter etter § 3 all høsting og utnytting av viltlevende marine ressurser. Loven har i kapittel 5 noen bestemmelser som kan få anvendelse på annen virksomhet enn fiskerivirksomhet. Det gjelder blant annet regler om aktsomhetsplikt i § 24 og regler om forbud mot å etterlate gjenstander i sjøen i § 28.

4. Forholdet til folkeretten

Folkerettslige rammer for kyststatenes jurisdiksjon i tilliggende havområder følger av folkerettslig sedvane, og av traktater Norge er bundet av, herunder Havrettskonvensjonen av 1982.

Norsk sjøterritorium omfatter området innenfor 12 nautiske mil utenfor grunnlinjene, jf. lov om norsk territorialfarvann og tilstøtende sone av 27. juni 2003 nr. 57. Innenfor denne grensen er den norske stats reguleringsmuligheter nesten like omfattende som på land, jf. havrettskonvensjonen art. 2. Unntak følger av folkerettens bestemmelser om ”uskyldig gjennomfart” mv.

Havrettskonvensjonen har bestemmelser om den økonomiske sonen i artikkel 55 flg. Av artikkel 57 følger det at det kan opprettes en økonomisk sone på inntil 200 nautiske mil (á 1852 meter). Det er folkerettslig antatt at opprettelse av økonomisk sone krever positivt proklama fra kyststaten. Norge har avgitt slik proklama. Norges opprettelse fremgår av lov om norsk økonomisk sone av 17. desember 1976 nr. 91. Av § 1 følger det at denne er 200 nautiske mil. Av § 7 følger det at Kongen, med de begrensninger som følger av folkeretten, kan gi bestemmelser om faste eller midlertidige installasjoner og konstruksjoner og utnyttning av sonen for økonomiske forhold, deriblant produksjon av energi.

Av konvensjonen artikkel 56 følger det at kyststaten i den økonomiske sonen har suverene rettigheter til å utnytte og forvalte ressurser. Her i blant er eksplisitt omtalt energiproduksjon fra vann, strømmer og vind. Videre følger det av artikkel 60 at kyststaten har enerett til å oppføre og til å tillate og regulere oppføring, drift og bruk av innretninger og anlegg for de formål fastsatt i artikkel 56. Videre at kyststaten har eksklusiv jurisdiksjon over slike anlegg.

Konvensjonen artikkel 80 sier at artikkel 60 gjelder tilsvarende for innretninger og anlegg på kontinentalsokkelen. De regler som gjelder oppføring av innretninger og anlegg for formål fastsatt i artikkel 56 gjelder dermed også på området over kontinentalsokkelen.

Artikkel 79 stadfester en generell frihet for alle til å legge rør og kabler på kontinentalsokkelen. Trasevalg må godkjennes av kyststaten. Der rør eller kabler kommer inn på sjø- og/eller landterritoriet eller benyttes til drift av installasjoner der kyststaten har jurisdiksjon, gjelder ikke den generelle friheten. Norsk energilovgivning kan derfor ikke gjelde ubetinget på framføring av kabler mv. i den forstand at folkeretten i utgangspunktet åpner for legging av kabler gjennom fremmed stats økonomiske sone. I den grad det legges kabler til norsk landterritorium eller til installasjon underlagt norsk jurisdiksjon, kan norsk lovgivning regulere disse fullt ut.

Det kan konkluderes med at folkeretten, gjennom havrettskonvensjonen, åpner for at Norge kan regulere utnyttelse av fornybare energiresurser innen sjøterritoriet, den økonomiske sone og over kontinentalsokkelen. Norges rettigheter til å forvalte energiresursene i disse områdene er ikke avhengig av eksplisitt proklama, men følger av Havrettskonvensjonen og opprettelsen av den økonomiske sone.

Innenfor EØS-avtalens virkeområde er Norge gjennom EUs direktiver om konsekvensutredninger, rådsdirektiv 2001/42/EØF om vurderinger av virkninger av bestemte planer og programmer og rådsdirektiv 85/337/EØF jf. 97/11/EF om vurderinger av virkninger av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger, forpliktet til å gjennomføre

konsekvensutredninger ved en rekke tiltak. Direktivene retter seg mot henholdsvis utredninger i forbindelse med planer og programmer og utredninger i forbindelse med tiltak. Norges forpliktelser etter disse direktivene er ivaretatt gjennom generelle bestemmelser om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven, og som er videreført i ny planlov. Det vises til Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) for en nærmere beskrivelse. Petroleumsloven har egne bestemmelser om konsekvensutredninger.

Av Konvensjon om konsekvensutredninger for tiltak som kan ha grenseoverskridende miljøvirkninger (ESPOO konvensjonen) av 25. februar 1991, følger det at dersom nabostater kan bli berørt av negative miljøvirkninger av tiltak i Norge, skal det utarbeides konsekvensutredning (artikkel 2) og nabolandet skal varsles (artikkel 3) og konsulteres (artikkel 5).

Konvensjon om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav 1992 (OSPAR) har som formål å beskytte havområdet mot skadelige effekter av menneskelig aktivitet, å verne om menneskelig helse og bevare marine økosystemer og å gjenopprette marine områder som har blitt skadet der dette er praktisk mulig. Konvensjonen regulerer forurensning av det marine miljø fra både landbaserte kilder, offshore petroleumsvirksomhet og dumping, samt bevaring av marint naturmangfold.

Globalt inneholder Protokoll av 1996 til Overenskomst om bekjempelse av havforurensning ved dumping av avfall og annet materiale av 1972 bestemmelser som får betydning ved ulike former for disponering av materiale i havmiljøet. Havenergilovens bestemmelser om bl.a. konsekvensvurderinger, konsesjonsbehandling og nedlegging av energianlegg må utøves i samsvar med krav i disse konvensjonene.

OSPAR har vedtatt egne retningslinjer for vurdering av miljømessige virkninger av offshore vindkraft (nr. 3 2008). Disse retningslinjene er førende for arbeidet med blant annet arealvurderinger, konsekvensutredninger, konsesjonsbehandling og nedlegging av energianlegg i henhold til lovforslaget.

5. Om lovforslaget

5.1 Innledning

Departementet ønsker med fremleggelse av lovforslaget å legge til rette for utvikling av ny fornybar energiproduksjon til havs, og ha samfunnsmessig kontroll med arealbruk og produksjons- og overføringsanlegg.

Lovforslaget bygger på den adgang som folkeretten, gjennom den internasjonale havrettskonvensjonen av 1982, gir kyststatene til å regulere energiproduksjon i nærmere angitte havområder, se kapittel 4 ovenfor.

Lovforslaget regulerer planlegging, utbygging, drift og nedlegging av anlegg for fornybar energiproduksjon og anlegg for omforming og overføring av elektrisk energi til havs.

Det foreslås en bestemmelse som slår fast at retten til utnyttelse av fornybare energiressurser til havs tilhører staten.

Forslaget inneholder en bestemmelse om åpning av areal med sikte på tildeling av konsesjon til fornybar energiproduksjon. Det gir staten kontroll med at planlegging og utbygging av fornybar energiproduksjon og overføringsanlegg foretas i et helhetlig perspektiv hvor alle relevante interesser og forhold blir vurdert.

Lovforslaget fastsetter konsesjonsplikt for å bygge, eie og drive anlegg for fornybar energiproduksjon og anlegg for omforming og overføring av elektrisk energi til havs. I konsesjon kan det stilles vilkår som ivaretar hensynet til energiforsyning, miljø, sikkerhet, næringsvirksomhet og andre interesser ved utbygging, drift og nedlegging av slike anlegg. Lovforslaget inneholder også andre bestemmelser som ivaretar disse hensyn.

Forslaget gir departementet hjemmel til å bestemme at deler av loven i enkelte tilfeller gis anvendelse for ikke-fornybar elektrisitetsproduksjon til havs. Dette kan for eksempel være aktuelt ved eventuell planlegging av storskala gasskraftverk til havs for leveranser til kraftsystemet på land.

Lovforslaget inneholder bestemmelser om systemansvar som skal ivareta den løpende driften av et fremtidig offshore kraftsystem. Indirekte kan disse bestemmelsene også få virkning for sluttbrukere av energi til havs.

Det er betydelig usikkerhet knyttet til omfanget av fremtidig utbygging av fornybar energiproduksjon til havs, og hvordan slik utbygging vil finne sted. En omfattende havbasert fornybar energiproduksjon forutsetter en betydelig teknologiutvikling innen produksjon, omforming og overføring av elektrisk energi til havs. Fremtidig utbygging vil også bli påvirket av hvilke virkninger fornybar energiproduksjon vil ha for miljøet og for annen bruk av havarealene. Dette har man begrenset kunnskap om i dag. Videre er det stor usikkerhet om kostnader ved utbygging og tilkobling til eksisterende kraftsystemer, etterspørsel etter energi og finansieringsmuligheter.

Denne usikkerheten har vesentlig betydning for hvordan regelverket for planlegging, utbygging og drift av fornybar energi og infrastruktur til havs bør utformes. Departementet har sett det nødvendig å ha lovbestemmelser som slår fast sentrale prinsipper, og som samtidig er fleksible slik at det er mulig raskt å kunne regulere ulike problemstillinger som oppstår. Dette innebærer at lovforslaget må utfylles med forskrifter og at det over tid kan være nødvendig å revidere lovverket i takt med utviklingen. Dette arbeidet vil skje i dialog med bransjen og andre berørte, og kan tilpasses utviklingen i teknologi, kunnskap og internasjonale forhold.

I arbeidet med lovutkastet har departementet vurdert bestemmelser om den økonomiske regulering av produksjon, overføring og omsetning av elektrisk energi, herunder regelverk knyttet til nettregulering, markedsplass, funksjonelt og selskapsmessig skille mellom produsent og nettoperatør, kraftforsyningsberedskap mv. Departementet har kommet til at disse spørsmål krever nærmere utredninger for å sikre at en slik regulering blir hensiktsmessig utformet. Departementet vil prioritere utarbeidelse av slikt regelverk høyt, slik at lovbestemmelser og forskrifter foreligger i god tid før det er aktuelt med store investeringer innen lovens virkeområde.

5.2 Retten til utnyttelse av fornybare energiresurser til havs

Departementet foreslår en bestemmelse som slår fast at retten til utnyttelse av fornybare energiresurser til havs tilhører staten.

En liknende bestemmelse finnes i petroleumsloven § 1-1. En forskjell er at petroleumsloven legger eiendomsretten til petroleumsressursene til staten. Fornybare energiresurser som vind, bølger mv. er ikke underlagt eiendomsrett som sådanne, og har i seg selv ingen omsettelig verdi. Verdien oppstår når havareal kan nyttes til å bygge og drive anlegg som utnytter energien i vind og bølger til å produsere elektrisk energi, og ved at denne bringes til forbruker gjennom etablering av anlegg for omforming og overføring av elektrisk energi til havs. I de fleste praktiske tilfeller forutsettes også at nevnte anlegg tilknyttes kraftsystemet i Norge eller i et annet land slik at den produserte kraften kan omsettes i etablerte kraftmarkeder.

5.3 Åpning av areal

Anlegg for produksjon av fornybar energi er arealkrevende, og kan blant annet ha virkninger for fiskeri, skipsfart, petroleumsutvinning og miljø. Utbygging av fornybar energiproduksjon til havs må også ses i sammenheng med etablering av infrastruktur for overføring av elektrisk energi i havet, med nettkapasitet og andre forhold i kraftsystemet på land, samt eventuelle planer eller muligheter for elektrifisering av petroleumsinstallasjoner.

Departementet foreslår et konsesjonsrettslig regime som innebærer at etablering av fornybar energiproduksjon til havs i utgangspunktet bare kan finne sted etter at staten har åpnet nærmere bestemte geografiske områder for søknader om konsesjon. Formålet med en slik tilnærming er å sikre staten kontroll med at planlegging og utbygging av fornybar energiproduksjon med tilhørende infrastruktur foretas i et helhetlig og langsiktig perspektiv, hvor alle relevante interesser og forhold blir hørt og vurdert. Antall, størrelse og lokalisering av utlyst areal må vurderes som ledd i en kartleggings- og konsesjonsprosess, jf påfølgende kapitler. Disse vurderingene vil avhenge av en rekke forhold.

Selv om en prosess med åpning av arealer forutsettes å være utgangspunktet for planlegging av fornybar energiproduksjon til havs kan det ikke utelukkes at det i enkelte tilfeller er mer hensiktsmessig å gå rett på konsesjonsbehandling. Det legges derfor opp til at det i særlige tilfeller kan gis unntak fra reglene om åpning av areal. Slike særlige tilfeller kan tenkes å være etablering av ulike former for testprosjekter som enkeltstående innretninger med begrenset varighet, eller der mindre anlegg for fornybar energiproduksjon tenkes knyttet opp mot petroleumsanlegg for å forsyne disse.

5.4 Konsesjon på anlegg mv.

Utbygging og drift av anlegg for produksjon av fornybar energi til havs er teknisk og økonomisk krevende, og utbygging av produksjonsanlegg må koordineres med utbygging av infrastruktur for omforming og overføring av elektrisk energi. Departementet foreslår at det gis hjemmel for å kunne gi bestemmelser om retten til å søke om, få og inneha konsesjon for energianlegg i havet. Lovforslaget åpner blant annet for at det kan etableres en form for prekvalifisering eller for at gjennomføringsevne vektlegges ved behandling av søknad om konsesjon.

Det forhold at staten forestår kartlegging og åpning av areal, og at utbygging av nett og produksjon må koordineres, gjør det nødvendig for myndighetene å kunne ha en tett oppfølging av konsesjonæren for å sikre forutsatt fremdrift i utarbeidelse av detaljplan, byggestart og ferdigstillelse av energianlegg. Departementet foreslår at det overfor konsesjonæren kan stilles tidsfrister for ulike steg i prosjektets utvikling, og at det kan fastsettes sanksjoner ved avvik, herunder for det tilfelle at konsesjonær frasier seg konsesjon. Konsesjonsmyndigheten kan ved avvik også trekke konsesjon tilbake og meddele den til annen aktør på nærmere angitte vilkår.

Konsesjon til fornybar energiproduksjon gir konsesjonæren rett til å disponere et nærmere angitt areal til dette formål. Departementet foreslår at konsesjon gis for en begrenset tidsperiode, slik at staten deretter står fritt til å vurdere den videre disposisjon av havarealet. Av samme årsak er det i lovforslaget tatt inn bestemmelser som regulerer konsesjonærens forpliktelser i forbindelse med nedlegging av energianlegg. Reglene om nedlegging av energianlegg skal også ivareta Norges internasjonale forpliktelser til å hindre forurensning og dumping i sjø, blant annet nedfelt i OSPAR konvensjonen art. 2 til 5.

Konsesjonsperiodens varighet må baseres på en avveining mellom hensynet til forutsigbarhet og investeringsinsentiver, og statens behov for å kunne foreta omdisponeringer ut fra endringer i kunnskap og samfunnsmessige vurderinger.

I utgangspunktet vil det være hensiktsmessig at konsesjonsperioden reflekterer forventet økonomisk levetid for den aktuelle installasjonen. Hva som er hensiktsmessig konsesjonstid innenfor lovforslagets rammer, må vurderes nærmere avhengig av teknologi, anleggenes funksjon mv, og sees i sammenheng med hvordan blant annet de økonomiske rammevilkårene for produksjons- og nettanlegg utvikles. I lovforslaget legger departementet til grunn at konsesjon for energianlegg etter loven kan gis for inntil 30 år. Ved behov kan konsesjonene fornyes.

Før bygging av energianlegg med konsesjon kan finne sted skal det foreligge en godkjent detaljplan for tiltaket. Detaljplanen skal utfylle konsesjonsvedtaket slik at disse til sammen utgjør den totale rammen for utbyggingen og på hvilke vilkår den kan gjennomføres. Hvilket omfang detaljplanen skal ha vil avhenge av hvor detaljert et prosjekt er regulert i konsesjonsvedtaket. Der de vesentligste deler av et utbyggingsprosjekt fremgår av konsesjonsvedtaket kan detaljplanen for eksempel omfatte forhold som detaljplassering av de enkelte vindturbiner. Dersom konsesjonsvedtaket er mer åpent mht. prosjektutformingen, vil detaljplanen bli mer omfattende. Sistnevnte kan være aktuelt der flere aktører konkurrerer om et utlyst areal i konsesjonsprosessen og det legges opp til at den konkrete prosjektutviklingen skjer etter konsesjonsvedtaket.

I konsesjon og detaljplan må det ellers kunne stilles vilkår for å unngå skade på natur og miljø og for å ivareta hensyn til rasjonell energiforsyning, beredskap og sikkerhet, næringsinteresser mv. Slike vilkår kan omfatte hvordan anleggene skal utformes og bygges, og hvordan de skal drives og disponeres. Tilsvarende vilkår gis i dag for tillatelser etter energi- og vannressurslovgivningen og etter petroleumsloven. Fordi man i dag mangler erfaring med utbygging og drift av fornybar energiproduksjon til havs vil det imidlertid i større grad kunne bli nødvendig å justere vilkår og fastsette nye vilkår etter at konsesjon og godkjent detaljplan foreligger. Av samme grunn vil det være aktuelt å pålegge konsesjonær ulike forpliktelser om undersøkelser og deling av informasjon for å øke myndighetenes og allmennhetens kunnskap om utbygging og drift av slike anlegg.

I konsesjonsprosessen må det vurderes hvorvidt konsesjonæren skal gis enerett på å utnytte det aktuelle havarealet til fornybar energiproduksjon, eller om departementet på visse vilkår skal kunne gi konsesjon til annen part til å installere supplerende produksjon innen området. Denne problemstilling kan for eksempel bli aktuell dersom det utvikles teknologi for å utnytte energien i bølger eller havstrømmer som er egnet for installasjon i en havmøllepark.

Infrastruktur for omforming og overføring av elektrisk energi har en sentral rolle i ethvert kraftsystem. I dag finnes det knapt slik infrastruktur i norske havområder. På grunn av store avstander og høye kostnader må det påregnes at slik infrastruktur vil være en vesentlig knapphetsfaktor også i framtiden. Nettanlegg kan over tid utvikles til å fylle andre funksjoner enn opprinnelig planlagt. Det er viktig at infrastrukturen blir bygd ut, koordinert og drevet så rasjonelt som mulig.

Lovforslaget gir hjemmel til å kunne fastsette vilkår om tilrettelegging for eller tilkobling til andre anlegg eller systemer innen lovens virkeområde. Det kan for eksempel innebære tilknytning til kraftsystemet på land, eller tilknytning til nettanlegg/kraftsystem i et annet land. Muligheten for å kunne gi slike vilkår er nødvendig for å kunne sikre at en trinnvis utbygging av nettanlegg i havet på lengre sikt kan utvikles til et større infrastruktursystem for overføring av elektrisk energi til havs, slik at det legges til rette for økt fornybar energiproduksjon og en rasjonell innførsel og utførsel av elektrisk energi med andre land. Likeledes må myndighetene kunne pålegge konsesjonæren vilkår om tilknytning av nye anlegg for produksjon av elektrisk energi og for uttak av elektrisk energi når dette finnes samfunnsmessig rasjonelt.

Lovforslaget inneholder også hjemmel for staten til å kunne ekspropriere nettanlegg i løpet av eller ved utgangen av konsesjonsperioden.

5.5 Konsekvensutredninger

Lovforslaget inneholder bestemmelser om konsekvensutredninger. Konsekvensutredningene skal sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelse av åpning av areal og ved behandling av søknader om energianlegg. Videre skal reglene sikre at utredningstemaene inngår i vurderingen av og på hvilke vilkår areal kan åpnes eller bygging av energianlegg kan tillates. Konsekvensutredningene skal være en del av en åpen og offentlig prosess der blant annet utredningsprogrammet sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn.

Lovforslagets bestemmelser om konsekvensutredninger skal, innenfor EØS-avtalens virkeområde, ivareta Norges forpliktelser etter rådsdirektiv 2001/42/EØF om vurderinger av virkninger av bestemte planer og programmer og rådsdirektiv 85/337/EØF jf. 97/11/EF om vurderinger av virkninger av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger

OSPARs retningslinjer for vurdering av miljømessige virkninger av offshore vindkraft innebærer en konkretisering av bl.a. ovennevnte direktiver. Retningslinjene gir nærmere veiledning om vurderinger som skal gjøres og hensyn som skal legges til grunn med utgangspunkt i fem hovedfaser i livsløpet til en offshore vindpark: lokalisering, konsesjon, overvåking, utbygging og drift og fjerning/nedleggelse.

Lovforslagets bestemmelser om konsekvensutredninger er tilpasset den tredelte prosessen forslaget legger opp til gjennom åpning, konsesjonssøknad og detaljplan for fornybar

energiproduksjon. Det konkrete forholdet mellom de tre stadier i prosessen vil måtte utvikles over tid. Tilsvarende vil den konkrete gjennomføringen av KU-prosessen måtte tilpasses over tid. Omfanget av konsekvensutredninger på stadiet for åpning av areal vil for eksempel ha betydning for hvor omfattende konsekvensutredninger som må gjennomføres på prosjektstadiet. Videre vil det ved åpning av areal kunne forventes mer enn én søker på samme areal. KU-regelverket må derfor kunne tilpasses slik at ikke et antall søkere må besørge likelydende og totale konsekvensutredninger. Omfang og innretning på konsekvensutredninger på prosjektstadiet må også tilpasses hvilke rammer som legges for utlyst areal mht. arealenes størrelse, eventuelle spesifikasjoner på arealutnyttelse, teknologiske løsninger, installert effekt mv. Danmark og Storbritannia, som har mest omfattende erfaring med offshore vindkraft i Europa, har valgt meget ulik tilnærming i denne sammenheng. Hvilken tilnærming som er mest hensiktsmessig i Norge må vurderes nærmere som ledd i en kartleggings- og konsesjonsprosess. Konsekvensutredningene må tilpasses rammene som legges for hvert stadium i den tredelte prosessen, og slik at informasjonsgrunnlaget er tilpasset de beslutninger som skal fattes på de ulike stadier.

Nettanlegg er mindre arealkrevende enn produksjonsanlegg. Nettanlegg er derfor ikke omfattet av reglene om åpning av areal. Den som søker om konsesjon på nettanlegg må sørge for å utarbeide melding med utredningsprogram for godkjenning og gjennomføre de pålagte utredningene slik at disse kan vedlegges søknaden. Nettanlegg som er en integrert del av produksjonsanlegget, for eksempel det interne kabelnettet i en vindkraftpark følger behandlingen av produksjonsanlegget.

5.6 Sikkerhet og beredskap

Sammenliknet med energiproduksjon på land medfører etablering av energiproduksjon til havs nye utfordringer knyttet til sikkerhet. Det marine klimaet stiller særlige krav til tekniske installasjoner og til sikkerheten for personell ved installasjon, drift og fjerning av anleggene.

Lovforslaget gir hjemmel til å gi forskrifter og fastsette krav for tekniske konstruksjoner, arbeidsforhold, kvalifikasjoner mv.

Fornybar energiproduksjon til havs kan kreve store arealer med oppsett av et stort antall innretninger. Alle anlegg i havet innebærer en viss risiko for kollisjoner med skipstrafikk. Departementet foreslår derfor at det kan gis bestemmelser om sikkerhetssoner og aktivitetsbegrensninger rundt anleggene. Videre kan det gis bestemmelser om merking av installasjoner slik at disse synliggjøres for skipstrafikk og lufttrafikk.

I andre land der det er etablert vindkraftparker til havs er det fastsatt særlige sikkerhetsregimer rundt anleggene. Det er imidlertid ikke nødvendigvis slik at det er innført generelt ferdselsforbud i anleggene. Trafikk med mindre fartøy og fiske med visse redskapstyper kan tenkes innen en havbasert vindpark. Det konkrete sikkerhetsregimet må vurderes i det enkelte tilfelle basert på tekniske vurderinger og forholdene på stedet.

5.7 Erstatning til norske fiskere

Lovforslaget inneholder flere bestemmelser som legger til rette for at hensynet til fiske ivaretas ved planlegging, utbygging, drift og nedlegging av anlegg for fornybar

energiproduksjon. I hvilken grad slik virksomhet vil påvirke utøvelsen av fiske vil blant annet avhenge av hvilke arealer som åpnes for konsesjonsbehandling. Lovforslaget forutsetter at eventuelle konsekvenser for fiske vurderes før arealer åpnes for konsesjonsbehandling. I konsesjonsbehandlingen kan det ved behov foretas ytterligere vurderinger. I konsesjon og detaljplan kan det settes vilkår om anleggets utforming og avbøtende tiltak for å redusere virkninger for utøvelsen av fiske. Det er likevel rimelig å legge til grunn at etablering av fornybar energiproduksjon på ulike måter kan påvirke fiske negativt.

For petroleumsvirksomhet er det etablert ordning med erstatning til norske fiskere for økonomisk tap som virksomheten kan påføre disse som følge av at petroleumsvirksomheten legger beslag på fiskefelt, medfører forurensning og avfall eller ved at petroleumsinnretning eller tiltak i forbindelse med plassering av innretning volder skade. Erstatning for arealbeslag ytes av staten, erstatning for øvrig økonomisk tap ytes av rettighetshaver, jf. petroleumsloven kapittel 8.

Departementet foreslår at tilsvarende ordning etableres for virksomhet som omfattes av denne loven. Selv om petroleumsinnretninger og anlegg for fornybar energi må antas å ha ulik påvirkning på fiske, er det prinsipielt sett de samme momenter som gjør seg gjeldende. Lovforslaget har derfor bestemmelser som tilsvarer bestemmelsene i petroleumsloven. Dette legger til rette for at økonomisk tap som følge av petroleumsvirksomhet og fornybar energiproduksjon behandles etter samme prinsipper og etter samme administrative rutiner.

Det legges til grunn at erstatninger ikke skal overskride fiskernes reelle økonomiske tap som følge av virksomheten. I vurderingen av det faktiske tapet kommer de alminnelige reglene om plikt til å dokumentere tapet og til å begrense det økonomiske tapet til anvendelse.

5.8 Systemansvar og utførsel og innførsel av elektrisk energi

Det er nødvendig å ha bestemmelser som ivaretar forsyningssikkerhet og hensynet til en forsvarlig drift av kraftsystemet. Særlig gjelder dette når kraftproduksjon til havs knyttes til kraftsystemet på land.

Det foreslås en bestemmelse om at departementet kan utpeke systemansvarlig innen lovens virkeområde. Hvordan et systemansvar bør utøves vil avhenge av hvordan utbygging av fornybar energi til havs finner sted. Det foreslås at departementet kan gi nærmere bestemmelser om dette. Systemansvarlig skal ivareta forsyningssikkerheten i kraftsystemet. For å fylle denne rollen må systemansvarlig, på samme måte som etter energiloven, ha fullmakter til å kunne gi pålegg til alle som inngår i det aktuelle kraftsystem, herunder ikke-fornybar energiproduksjon, forbruk mv. der det er aktuelt. Bestemmelsen om systemansvar kan således få virkning for andre enn produsenter av fornybar energi og netteiere innen lovens virkeområde.

Etter energiloven er ordningen med omsetningskonsesjon det juridiske grunnlaget for den økonomiske reguleringen av produksjon, overføring og omsetning av elektrisk energi. De nærmere reglene er nedfelt i forskrifter og konsesjonsvilkår. Omsetningskonsesjonenes innhold er tilpasset den aktuelle virksomhetens art. Departementet foreslår at forhold knyttet til omsetning av elektrisk energi ikke reguleres i havenergiloven på nåværende tidspunkt. Departementet vil komme tilbake med supplerende lovgivning når det er nærmere avklart hvordan utbyggingen av havbasert energiproduksjon og nett vil skje.

Departementet foreslår en egen bestemmelse om konsesjonsplikt for utførsel og innførsel av elektrisk energi mellom lovens virkeområde og fremmed stat.

5.9 Arealavgift

Departementet foreslår en generell hjemmel til å pålegge avgift for disponering av arealer til fornybar energiproduksjon til havs.

Fornybar energiproduksjon er arealkrevende. Knapphet på egnet landareal er en viktig årsak til at det internasjonalt etableres offshore vindkraft. På sikt kan det også bli knapphet på egnet havareal. Etablering av fornybar energiproduksjon til havs er i dag ikke lønnsomt uten betydelig økonomisk støtte. Dette kan endre seg i fremtiden. Utbygging av fornybar energi til havs kan på sikt bidra til elektrisitetsforsyningen innenlands. Norge kan også stille havarealer til disposisjon for energiproduksjon som utelukkende eller i hovedsak produserer elektrisk energi for eksport til andre land.

En enkelt havmøllepark antas å kunne få betydelig utstrekning, for eksempel 50-200 kvadratkilometer. Slike anlegg vil påvirke annen bruk av arealet, jf. omtale ovenfor om sikkerhetssoner og erstatningsordning for norske fiskere. En arealavgift kan betraktes som leie for bruk av areal.

En arealavgift kan gi incentiver til fremdrift i planlegging og utbygging. Petroleumsvirksomheten har i dag en slik arealavgift. En arealavgift kan også medvirke til at berørte arealer utnyttes effektivt. Forholdet mellom arealbeslag og energiproduksjon i en havmøllepark vil blant annet avhenge av vindturbinenes størrelse og virkningsgrad, turbinenes innbyrdes avstand, utforming av fundamentering/forankring og eventuelle innretninger for utnyttelse av bølgeenergi eller havstrømmer i parken.

Bruken av arealavgift, og den nærmere utforming, må vurderes nærmere. Inntektene fra arealavgiften vil gå inn på statsbudsjettet på ordinær måte.

6. Forholdet til annet lovverk

Forslaget til regler om åpning av areal legger til rette for en tidlig avklaring av mange av de hensyn som skal ivaretas etter ulike lovverk som det gis en oversikt over i dette punktet. Også ved konsesjonsbehandlingen etter lovforslaget vil det i størst mulig grad legges opp til en koordinert og samtidig behandling av de enkelte utbyggingstiltakene etter øvrig lovverk. Det kan være behov for å se nærmere bestemmelser om samordnet behandling av søknader etter havenergiloven og øvrig lovverk.

Energiloven

Virkeområdet for energiloven og lovforslaget møtes ved grunnlinjene. Lovene vil derfor i utgangspunktet ikke ha overlappende virkeområde. Nettanlegg og produksjonsanlegg som krysser grunnlinjene omfattes av begge lovverk.

Petroleumsloven

Den energiproduksjon som skjer som ledd i petroleumsvirksomhet, vil omfattes av petroleumsloven, jf. § 1-4. I den grad fornybar energiproduksjon til havs etableres som ledd i petroleumsvirksomhet, vil denne i utgangspunktet bli omfattet av både petroleumsloven og lovforslaget. Det kan dessuten tenkes tilfeller der fornybar energiproduksjon både er koblet til petroleumsinstallasjoner og det alminnelige kraftnettet. Petroleumsloven har en bestemmelse i § 1-4 sjette ledd siste punktum som gir Kongen myndighet til i tvilstilfelle å avgjøre om en innretning eller virksomhet omfattes av loven. I forslaget § 1-2 fjerde ledd foreslås en bestemmelse om at departementet kan vedta at loven ikke skal komme til anvendelse på innretninger eller virksomheter som ellers faller under lovens virkeområde. Noe av bakgrunnen for denne bestemmelsen er å legge til rette for en hensiktsmessig avgrensning mellom lovforslaget og petroleumsloven, samt å kunne unnta fra virkeområdet til lovforslaget de innretninger og virksomheter som i dag behandles etter petroleumsloven. Den nærmere grensedragnings mellom de to lovverkene vil måtte utvikles gjennom forvaltningspraksis i lys av den tekniske utviklingen på området.

Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven gjelder pr. dag til grunnlinjene. Ny plandel til plan- og bygningsloven er vedtatt men ikke trådt i kraft. Planlagt ikrafttredelse er 1. juli 2009. I ny planlov er virkeområdet utvidet til en nautisk mil utenfor grunnlinjene. Utvidelsen er blant annet foretatt for å få samme virkeområde i loven som i forutsetningene til EUs rammedirektiv for vann og norsk gjennomføring av dette. Forskriften om oppfølging av vanddirektivet er blant annet hjemlet i plan- og bygningsloven. Den nye plandelen av loven åpner i § 1-2 tredje ledd for at Kongen etter nærmere bestemmelser kan gjøre kapittel 14 om konsekvensutredninger gjeldende lengre ut enn lovens alminnelige virkeområde. Ved ikrafttreden endres energiloven § 2-1 andre ledd slik at kapittel 14 gjøres gjeldende for tiltak etter energiloven.

For området mellom grunnlinjene én nautisk mil utover vil det være overlapp mellom plan- og bygningslovens kapittel 14 og utkastet kapittel 3 om konsekvensutredninger. Eventuell avgrensning mot utkastets virkeområde kan foretas ved fastsettelse av forskrift om konsekvensutredninger etter pbl. § 14-6.

Forurensningsloven

Det må vurderes konkret i det enkelte tilfelle om energianlegg som omfattes av lovforslaget medfører forurensning i driftsfasen som krever egen tillatelse etter forurensningsloven. Forurensningsloven definerer blant annet støy og rystelser som forurensning, jf § 6. Vindturbiner kan innebære noe støy. Det er imidlertid ikke grunnlag for å anta at denne støyforurensningen kan ha virkning ut over lokale effekter. Europeiske undersøkelser indikerer at fisk og marine pattedyr ikke generelt unnviker vindmølleparker, men kunnskapen er foreløpig begrenset.

Bygging av energianlegg kan medføre fare for forurensning og da kreves det tillatelse etter forurensningsloven kapittel 3. Dette gjelder tilsvarende for landbaserte tiltak i dag. Etterlating av avfall og andre løseobjekter vil rammes av forurensningslovens bestemmelser om

avfall. Lovforslaget har regler om nedlegging av energianlegg og regler om erstatning til fiskere for tap som følge av forurensning og avfall.

Dersom det fattes vedtak etter lovforslaget § 1-2 femte ledd om å gi loven anvendelse på ikke-fornybar energiproduksjon som innebærer CO₂-utslipp, vil forurensningslovens bestemmelser om forbud mot forurensning (§ 7) og krav om utslippstillatelse (§ 11) komme til anvendelse. En eventuell behandling av slike anlegg forutsetter avklaring etter begge lovverk.

Naturvernloven

For tiltak som omfattes av lovforslaget innenfor territorialgrensen vil naturvernlovens regler om vern av enkeltområder og arter gjelde. Både områder og arter kan vernes mot påvirkninger fra alle sektorer. I praksis regulerer verneforskriften hvilke tiltak/bruk som er forbudt og hvilke tiltak/ bruk som krever tillatelse etter søknad fra forvaltningsmyndigheten, og til dels angir hvilke tiltak/bruk vernet ikke er til hinder for. I tillegg har alle forskriftene en generell dispensasjonsbestemmelse.

Viltloven

Tiltak omfattet av lovforslaget vil kunne berøre arter som omfattes av viltloven. Dette gjelder særlig sjøfugl. Viltloven har som generelt formål at viltet og dets leveområder skal forvaltes "slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares" (§ 1 første ledd). Videre stiller loven opp en generell aktsomhetsplikt for enhver virksomhet til å ta hensyn til viltet og dets egg, reir og bo, slik at det ikke påføres unødig lidelse og skade (§ 3 annet ledd).

Lakse- og innlandsfiskloven

Tiltak omfattet av lovforslaget vil kunne berøre anadrome laksefisk som omfattes av lovens fredningsprinsipp. Lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares, jf. § 1 første punktum. Etter annet punktum skal loven også gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning og til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere, men kun innenfor de rammene som følger av første punktum.

Både viltloven og lakse- og innlandsfiskloven har bestemmelser om biotopvern i de respektive § 7 annet ledd. Restriksjoner i biotopvernområder kan omfatte alle typer inngrep, jf. formuleringen "anlegg, bygging og annen virksomhet, herunder ferdsel" i viltloven og "anlegg, bygging og annen virksomhet eller bruk av vannressursene" i lakse- og innlandsfiskloven.

Havressursloven

Bestemmelsene i havressursloven kapittel 5 kan i noen grad gjøres gjeldende for havbasert energiproduksjon. Bestemmelsene om aktsomhetsplikt vil i første rekke være aktuelle for trafikk til og fra energianleggene samt for virksomhet i byggefasen. Videre vil bestemmelsene

om forbud mot å etterlate gjenstander i sjø også omfatte energianleggene. Bestemmelsene må suppleres med internasjonale regler om forbud mot dumping og ikke minst lovutkastets bestemmelser om nedlegging av energianlegg.

Havne- og farvannsloven

Energiltak innen territorialfarvannet kan være konsesjonspliktige etter loven § 6, jf. ovenfor. Typisk må vindturbiner og andre installasjoner merkes tydelig slik at de ikke utgjøre kollisjonsfare for skipstrafikk. I forslaget til havenergilov kapittel 5 er det hjemmel for å gi nærmere bestemmelser om merking mv. av energianlegg. Disse bestemmelsene må sees i sammenheng med havne- og farvannsloven og eventuelt supplere denne. Forslagets bestemmelser vil dessuten gi hjemmel for nødvendig merking mv. utenfor territorialfarvannet. I forslag til ny havne- og farvannslov åpnes det for at kongen kan utvide virkeområdet for denne til norsk økonomisk sone. I den grad dette gjøres gjeldende for offshore energiproduksjon, vil tilsvarende harmonisering finne sted også her. I alle tilfelle er det nødvendig med koordinering mellom energimyndighetene og kystverket på dette området.

Kulturminneloven

For tiltak omfattet av lovforslaget som gjennomføres innenfor territorialfarvannet vil kulturminnelovens alminnelige regler om automatisk fredede kulturminner, undersøkelsesplikt og frigjøring gjelde. Hvordan kulturminnelovens bestemmelser skal følges opp ved planlegging og etablering av energiltak må avklares mellom energimyndighetene og kulturminnemyndighetene, og for øvrig tilpasses i det enkelte tilfellet. Departementet viser til at energimyndighetene og kulturminnemyndighetene har utarbeidet prosedyrer for hvordan kulturminner skal ivaretas ved behandling av landbasert vindkraft, jf. *Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraft* (Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet 2007). Tilsvarende prosedyrer kan tenkes utarbeidet for behandling av anlegg til havs. For energianlegg i områder utenfor grunnlinjene må hensynet til kulturminner avklares som ledd i konsekvensutredninger og behandling av søknad.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget tar sikte på å regulere en eventuell fremtidig utbygging av anlegg for fornybar energiproduksjon til havs utenfor grunnlinjene. Slik produksjon foregår ikke i dag, og lovforslaget medfører derfor ingen umiddelbare nevneverdige økonomiske og administrative konsekvenser.

I hvilken grad og i hvilket omfang slik utbygging vil finne sted vil avhenge av forhold som ligger utenfor lovforslaget. Det vil si overordnede politiske prioriteringer med tilhørende virkemidler knyttet til forskning og teknologiutvikling, økonomiske rammevilkår for fornybar energiproduksjon mv. Lovforslaget skal legge til rette for utnyttelse av fornybare energiresurser til havs i samsvar med de samfunnsmessige målsetninger som etableres. Lovforslaget inneholder bestemmelser og etablerer prosedyrer som bidrar til at etablering av energianlegg i lovens virkeområde planlegges, bygges og disponeres slik at hensynet til energiforsyning, miljø, sikkerhet, næringsvirksomhet og andre interesser ivaretas.

Det er i dag stor usikkerhet om hvilket omfang og hvilken form en eventuell utbygging av fornybar energiproduksjon til havs kan få, og hva som er en hensiktsmessig regulering. Lovforslaget legger til rette for at nærmere regelverk kan utvikles i form av forskrifter mv slik det finnes formålstjenlig.

For noen typer tiltak kan det være aktuelt med tillatelser etter lovforslaget, energiloven og/eller petroleumsloven. Forslaget har bestemmelser som gir muligheter for en hensiktsmessig avgrensning mot petroleumsloven. For øvrig vil departementet legge opp til en samordnet behandling etter de nevnte lover. En prosedyre med konsekvensutredning i statlig regi, åpning av areal og samordnet konsesjonsbehandling av nett og produksjon legger også til rette for en samordnet avklaring med øvrig relevant lovverk.

Forslagets bestemmelser om åpning av areal forutsetter en forutgående kartleggingsprosess i statlig regi. Dette vil kreve ressurser. Oppstart og omfang av kartleggingsarbeid besluttes av departementet, og bevilgende myndighet har således kontroll med ressursinnsatsen.

Forslaget åpner for at utgifter knyttet til saksbehandling og tilsynsvirksomhet kan finansieres ved gebyr.

Forslaget har bestemmelser om at det kan fastsettes arealavgift for fornybar energiproduksjon som betales til staten.

Forslaget inneholder bestemmelser om at det kan ytes erstatning til norske fiskere for tap påført som følge av arealbeslag eller skade.

8. Merknader til de enkelte bestemmelser

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

Merknader til § 1-1 (Formål)

Bestemmelsen angir formålet med loven. Lovforslaget skal legge til rette for utnyttelse av fornybare energiresurser til havs i samsvar med samfunnsmessige målsetninger. De samfunnsmessige målsetningene må defineres gjennom overordnede politiske prioriteringer.

Bestemmelsen sier videre at loven skal legge til rette for at etablering av energianlegg planlegges, bygges og disponeres slik at hensynet til energiforsyning, miljø, sikkerhet og andre næringsinteresser ivaretas. Dette reflekteres i lovens øvrige bestemmelser, og må konkretiseres ytterligere gjennom nærmere bestemmelser, forskrifter mv.

Merknader til § 1-2 (Virkeområde)

Første ledd angir lovens funksjonelle virkeområde. Loven kommer til anvendelse på fornybar energiproduksjon og omforming og overføring av elektrisk energi til havs.

Annet ledd angir lovens geografiske virkeområde. Dette er norsk sjøterritorium, sjøområder over norsk kontinentalsokkel og norsk økonomisk sone. Sjøterritoriet er sonen fra grunnlinjene og utover så langt angitt i lov om norsk territorialfarvann. Denne grensen ble i 2003 utvidet fra 4 til 12 nautiske mil. Norsk økonomisk sone er 200 nautiske mil fra grunnlinjene. Det presiseres at folkeretten kan sette begrensninger for lovens anvendelse og at loven i disse tilfellene vil vike for folkeretten.

Tredje ledd åpner for at departementet kan sette hele eller deler av loven til side. Bestemmelsen kan brukes der tiltak omfattet av første ledd kan behandles etter annet lovverk, typisk for energianlegg som utgjør en integrert del av petroleumsvirksomheten, skipsfart eller tilsvarende.

Fjerde ledd gir mulighet for å kunne gi loven anvendelse på andre produksjonsanlegg enn det som er angitt i § 1-4 annet ledd. Det kan for eksempel gjelde etablering av storskala gasskraftverk til havs for leveranser til kraftsystemet på land. Bestemmelsen kan gis anvendelse i særlige tilfeller. Bestemmelsen må leses i lys av formålsbestemmelsen og er ikke ment generelt å regulere ikke-fornybar energiproduksjon til havs. Utvikling av et offshore kraftnett samt utviklingen innen karbonhåndtering (CCS) kan gjøre det interessant med andre energianlegg til havs enn de fornybare. Bestemmelsen skal gjøre det mulig å underlegge eventuelle planer om slike anlegg en helhetlig offentlig konsesjonsbehandlingsprosess, dersom dette skulle være ønskelig. Bestemmelsen legger til rette for at eventuelle slike anlegg gjennomføres på de vilkår myndighetene finner påkrevet, eller at søknad om konsesjon kan avslås. Eventuelle ikke-fornybare energiproduksjonsanlegg med utslipp av CO₂ vil også omfattes av forurensingslovens bestemmelser om forbud mot forurensning i § 7 og krav om utslippstillatelse i § 11. Slike anlegg må avklares etter begge lover.

Merknader til § 1-3 (Retten til energiproduksjon til havs)

Bestemmelsen slår fast at retten til å utnytte fornybare energiressurser til havs tilhører staten.

Merknader til § 1-4 (Definisjoner)

Første ledd definerer fornybar energiproduksjon som produksjon av elektrisk energi ved utnyttelse av fornybare energiressurser, herunder vind, bølger og tidevann. Loven omfatter energiproduksjon fra alle fornybare energibærere innen det geografiske virkeområdet. I tillegg til de i loven nevnte energibærere vil dette også omfatte for eksempel solenergi og osmotisk energi. Av naturgitte forhold er det imidlertid begrensninger i hvilke energibærere det i praksis vil være aktuelt å utnytte innen lovens virkeområde.

Annet ledd definerer produksjonsanlegg som utrustning og tilhørende bygningstekniske konstruksjoner for utnyttelse av fornybare energiressurser. Dette omfatter alle deler av produksjonsanlegget inklusive festeanordninger og anlegg for transport av utstyr og personell. Det interne ledningsnett i et vindkraftverk omfattes også normalt av produksjonsanlegget.

Tredje ledd definerer nettanlegg som elektrisk utrustning og tilhørende bygningstekniske konstruksjoner for omforming og overføring av elektrisk energi. Dette omfatter alle typer nettanlegg, kabler, transformatoranlegg, likeretteranlegg og andre elektriske anlegg mv., avgrenset mot nettanlegg som utgjør en naturlig og integrert del av produksjonsanlegget.

Fjerde ledd definerer energianlegg som fellesbetegnelse for produksjonsanlegg og nettanlegg. En del av lovens bestemmelser omfatter både produksjons- og nettanlegg, og er disse er omtalt som energianlegg.

Siste ledd definerer konsesjonær som fysisk eller juridisk person eller flere slike, som er gitt konsesjon eller andre rettigheter i eller i medhold av denne lov. Det er videre slått fast at begrepet kan omfatte både en gruppe fysiske eller juridiske personer som samlet har rettigheter etter loven eller de enkelte personer i gruppen.

Kapittel 2. Planlegging

Merknader til § 2-1 (Forundersøkelser)

Etter bestemmelsen kan departementet gjennom forskrift gi regler om forundersøkelser med sikte på utnyttelse av fornybare energikilder innenfor lovens virkeområde. Bestemmelsen tar i hovedsak sikte på å muliggjøre reguleringer av tekniske innretninger, for eksempel vindmaster, og eventuelle undersøkelser av bunnforhold, dersom dette skulle være ønskelig.

Merknader til § 2-2 (Åpning av areal)

Etter første ledd kan Kongen åpne nærmere geografiske bestemte områder for søknader om konsesjon til produksjonsanlegg. Åpningen kan gjøres betinget i den forstand at det kan settes rammer for hva det kan søkes om. Slike rammer kan for eksempel være angitt som maksimal installasjon, teknologivalg eller lignende. Det kan videre settes tidsfrister for når søknad må foreligge for å bli tatt i betraktning.

Annet ledd slår fast at før åpning av områder kan finne sted, skal det foretas en avveining mellom ulike interesser i det aktuelle området og det skal utarbeides konsekvensutredninger. Forslag til åpning av områder med gjennomførte konsekvensutredninger skal høres og legges ut til offentlig ettersyn. Ved åpning av areal skal beslutningen bygge på funn i gjennomførte konsekvensutredninger og i størst mulig grad ivareta hensynet til miljø og andre samfunnsinteresser. Konsekvensutredningene skal inkludere vurderinger av miljømessige og samfunnmessige konsekvenser av å etablere fornybar energiproduksjon i det aktuelle området. Dette inkluderer blant annet vurdering av forholdet til andre næringsinteresser i det aktuelle området, behov for utbygging av infrastruktur mv.

Tredje ledd slår fast at forslag til åpning av områder med gjennomførte konsekvensutredninger skal på høring og legges ut til offentlig ettersyn.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å gjøre unntak fra reglene om åpning av areal i særlige tilfeller. Unntaksadgangen er snever. Dette kan være tilfelle for søknader om tidsmessig avgrensede pilotprosjekter eller tilsvarende, eller for mindre anlegg som er forsyningsanlegg til petroleumsinstallasjoner. Søknader om store produksjonsanlegg kan ikke påregnes å bli tatt til behandling. Dersom det gis unntak fra reglene om åpning av areal kan søknaden behandles direkte etter kapittel 3.

Av første ledd følger det at ingen har krav på å få søknad om konsesjon for produksjonsanlegg til havs tatt til behandling dersom søknaden gjelder et område som ikke er åpnet. Slike søknader kan administrativt avvises uten nærmere saksbehandling. Avvisning er en prosessledende avgjørelse som ikke kan påklages.

Etter femte ledd kan departementet gi nærmere forskrifter om åpning av areal.

Merknader til § 3-1 (Konsesjon til produksjonsanlegg)

Første ledd slår fast at produksjonsanlegg ikke kan bygges, eies eller drives uten konsesjon. Det slås videre fast at konsesjonsplikten også omfatter ombygging og utvidelse av eksisterende anlegg. Konsesjonsplikt på det å eie anlegg innebærer at produksjonsanlegget ikke kan overdras uten departementets samtykke.

Annet ledd slår fast at før bygging av produksjonsanlegg med konsesjon kan påbegynnes må det foreligge godkjent detaljplan. Detaljplanen godkjennes av departementet. Detaljplanen skal inneholde beskrivelser av de tekniske, sikkerhetsmessige og miljømessige forhold, og ellers utfylle konsesjonen så langt det er bestemt. Det kan bestemmes i konsesjonsvedtaket at nærmere angitte forhold skal behandles i detaljplanen. Godkjenning av detaljplan må skje innenfor rammene av den konsesjonen planen bygger på. Konsesjon og detaljplan vil til sammen utgjøre de totale konsesjonsdokumentene, og angi rammen for utbyggingen og på hvilke vilkår den kan gjennomføres.

Departementet kan frafalle krav til detaljplan. Dette kan være aktuelt der alle relevante forhold er vurdert i konsesjonsvedtaket, og det ikke er uavklarte forhold igjen for en detaljplan.

Tredje ledd slår fast at før godkjenning av detaljplan etter annet ledd, skal konsekvensutredning av utbyggingstiltaket være godkjent med mindre annet er bestemt i medhold av § 4-1 tredje ledd

På konsesjonssøknadsstadiet vil det kunne foreligge flere søknader på samme område. Det vil derfor ikke alltid være hensiktsmessig at alle søkere gjennomfører fullstendige KU-prosesser på dette stadiet. Det må imidlertid være gjennomført tilstrekkelige konsekvensutredninger for å ha grunnlag til å fatte beslutning i konsesjonsbehandlingen. I den grad slik informasjon ikke foreligger som resultat av konsekvensutredninger ved åpning av areal må dette gjennomføres som ledd i konsesjonssøknad. Forhold som ikke er avgjørende for om konsesjon kan gis, kan utredes som ledd i detaljplan. Dette kan være nærmere undersøkelser knyttet til konkrete møllepunkter mv. Eventuelle krav om konsekvensutredning som ledd i konsesjonssøknad kan spesifiseres ved åpning av areal. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om harmonisering av utredningskrav på de ulike stadier i medhold av § 4-1.

Merknader til § 3-2 (Konsesjon til nettanlegg)

Første ledd slår fast at det er nødvendig med konsesjon for å bygge, eie og drive nettanlegg etter loven. Det slås videre fast at konsesjonsplikten også omfatter ombygging og utvidelse av eksisterende anlegg. Konsesjonsplikt på det å eie anlegg innebærer at nettanlegget ikke kan overdras uten departementets samtykke.

Annet ledd tilsvarer § 3-1 annet ledd og det vises til omtalen ovenfor.

Tredje ledd slår fast at konsesjonssøknader om nettanlegg skal vedlegges konsekvensutredninger. Unntak fra konsekvensutredningsplikten kan gis i medhold av § 4-1.

Merknad til § 3-3 (Søknad og konsesjonsbehandling)

Bestemmelsen gir felles prosessregler for behandling av konsesjonssøknad på produksjons- og nettanlegg.

Første ledd første punktum slår fast at søknader etter §§ 3-1 eller 3-2 skal sendes departementet. I praksis vil innledende behandling av konsesjonssøknader foretas i underordnet forvaltningsorgan uavhengig av hvor vedtakskompetansen ligger.

Etter annet punktum kan departementet gi nærmere forskrifter om krav til søknad og om konsesjonsbehandling. Det kan gis nærmere bestemmelser om saksbehandlingen, blant annet krav til hva søknad og detaljplan skal inneholde. Videre kan det settes krav til egenskaper hos den som skal søke om, få eller inneha konsesjon. Det kan for eksempel være vilkår om forhåndsgodkjenning av søker, såkalt prekvalifisering.

Krav etter denne bestemmelsen må sees i sammenheng med krav etter kapittel 4 om konsekvensutredninger og alminnelige forvaltningsrettslige krav til saksbehandling mv.

Merknader til § 3-4 (vilkår)

Første ledd slår fast at departementet for konsesjoner eller godkjenning av detaljplan kan gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår om de forhold som fremgår av nr. 1 til 8.

Etter nr. 1 kan det settes vilkår om påbegynnelse, bygging, utførelse, vedlikehold, drift og nedlegging av energianlegg. Dette omfatter blant annet vilkår om tekniske forhold knyttet til installasjoner.

Vilkår om nedlegging av energianlegg må sees i sammenheng med § 6-1 og forskrifter i medhold av denne.

Etter nr. 2 kan det settes tidsfrister for utarbeidelse av detaljplan ved tildelt konsesjon, for oppstart av anleggsarbeider og for idriftsettelse av anlegget eller deler av dette. Tidsfristene kan være et virkemiddel for å sikre fremdrift i konsederte prosjekter. Ved brudd på tidsfristene gjelder § 10-6 første ledd annet punktum om tvangsmulkt og § 10-7 annet ledd om tilbaketrekking av konsesjon. Tidsfrister for innsending av søknad om forlenget konsesjon kan pålegges som vilkår etter § 3-5, eller følge av forskrift i medhold av samme paragraf.

Etter nr. 3 kan det settes vilkår om beredskaps- og sikkerhetsmessige forhold. Bestemmelsen må sees i sammenheng med bestemmelser i kapittel 5 og utfyller dette.

Etter nr. 4 kan det settes vilkår om tilrettelegging for eller tilkobling til andre anlegg eller systemer. Bestemmelsen legger opp til at utviklingen av et offshore nett skjer gradvis og at det ved behandlingen av enkeltsaker kan settes nødvendige vilkår for at en slik utvikling kan skje hensiktsmessig og koordinert.

Etter nr. 5 kan det settes vilkår for å unngå og begrense skader på biologisk mangfold, miljø, kulturminner og annen arealbruk. Dette kan omfatte tilpassninger i prosjektet og ulike avbøtende tiltak. Betydelige tilpasninger i prosjektet vil for det vesentligste foregå gjennom konsesjonsbehandling og avklares gjennom selve konsesjonsvedtaket. Eksempelvis kan tiltakshaver pålegges å flytte eller skrinlegge enkeltstående deler av en vindmøllepark av miljøhensyn. Mindre justeringer kan pålegges som vilkår.

Etter nr. 6 kan det settes krav om for- og etterundersøkelser. Dette kan blant annet være miljøoppfølgingsprogram og andre undersøkelser for å skaffe kunnskap om hvordan tiltaket påvirker biologisk mangfold, miljø og andre interesser.

Etter nr. 7 kan det settes vilkår av hensyn til en rasjonell energiforsyning. Hensynet til optimal ressursanvendelse tilsier at elektriske anlegg drives og utvikles i samsvar med en samfunnsøkonomisk målsetning. Konsesjonsmyndigheten vurderer alle nye, ombygde eller utvidede elektriske komponenter mot en slik bakgrunn, og sørger for at de enkelte komponenter inngår som rasjonelle enheter i det totale kraftforsyningssystem og er dimensjonert for en rasjonell utvikling av kraftsystemet.

Etter nr. 8 kan det settes vilkår av hensyn til andre næringsinteresser. Dette kan blant annet omfatte vilkår av hensyn til fiskeri, skipsfart, petroleumsvirksomhet eller annet. Av hensyn til fiskeriinteresser kan det for eksempel være aktuelt med begrensninger i anleggsperioden og krav til overtrålbare kabler mv. Viktige bestemmelser av hensyn til skipsfart kan også

pålegges etter kapittel 5 og disse bestemmelsene må sees i sammenheng. For øvrig vises det til omtalen under nr. 2.

Etter annet ledd kan det settes ytterligere vilkår dersom allmenne eller private interesser tilsier det. Bestemmelsen hjemler vilkår som ikke er omfattet av nr. 1-8. Etter ordlyden er vilkårsadgangen vid. Bestemmelsen må leses i lys av lovens formål og den alminnelige vilkårs lære.

Merknader til § 3-5 (Konsesjonsvedtak)

Første ledd slår fast at konsesjoner etter loven gis til juridisk person som er stiftet i overensstemmelse med norsk lovgivning og er registrert i Foretaksregisteret, når annet ikke følger av internasjonale avtaler.

Annet ledd første punktum slår fast at konsesjoner etter § 3-1 og § 3-2 skal tidsbegrenses innenfor en ramme av 30 år. Ved en eventuell overdragelse av anlegget vil ny eier tre inn i gjeldende konsesjon og den tidsbegrensning som følger av denne.

Annet punktum slår fast at konsesjonstiden kan forlenges etter søknad fra konsesjonær. Mottaker for slik søknad er det organ som har myndighet til å gi konsesjon etter loven, jf. § 3-3.

Etter siste punktum kan departementet gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår om forlengelse av konsesjonstiden. Dette kan inkludere frister for innsending av søknad om forlengelse.

Reglene om konsesjonstid og forlengelse må sees i sammenheng med bestemmelsene om nedlegging av energianlegg, jf. § 6-1.

Kapittel 4. Saksbehandling ved konsekvensutredninger

Merknader til § 4-1 (Saksbehandling)

Bestemmelsen regulerer alle konsekvensutredninger etter loven.

Første ledd slår fast at det skal utarbeides melding med forslag til utredningsprogram før oppstart av konsekvensutredningene. Utredningsprogrammet skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn før det fastsettes. Fastsetting av utredningsprogram ved åpning av areal fastsettes av Kongen, mens utredningsprogram for konsesjonssøknad om energianlegg fastsettes av departementet. Nærmere bestemmelser om konsekvensutredninger ved åpning av areal kan gis i medhold av tredje ledd.

Annet ledd slår fast at det ved åpning av areal etter § 2-2, ved konsesjon eller ved godkjenning av detaljplan etter §§ 3-1 og 3-2 i saksframlegget eller i vedtaket skal framgå hvordan konsekvensutredningene og innkomne uttalelser er vurdert og hvilken betydning disse har hatt for avgjørelsen.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om konsekvensutredninger. Forskriftene kan blant annet fastsette hvilke tiltak som er omfattet av konsekvensutredningskravet, for eksempel som størrelsesbetegnelser. Videre kan det gis nærmere saksbehandlingsregler for behandling av konsekvensutredninger. Saksbehandlingsreglene må sees i sammenheng med bestemmelser om behandling av konsesjonssøknader. Det kan også gis nærmere bestemmelser om harmonisering av utredningskrav for de ulike stadier i planleggings- og tillatelsesprosessen, jf. nærmere omtale under punkt 5.5.

Merknader til § 4-2 (Konsekvensutredninger ved grenseoverskridende virkninger)

Bestemmelsen slår fast at dersom tiltak eller planer som behandles etter denne lov kan få vesentlige negative miljøvirkninger i en annen stat, skal departementet varsle berørte myndigheter i vedkommende stat og gi anledning til å medvirke i plan- eller utredningsprosessen etter disse bestemmelser. Bestemmelsen ivaretar Norges folkerettslige forpliktelser på dette området, jf. blant annet ESPOO konvensjonen.

Kapittel 5. Sikkerhet mv.

Merknader til § 5-1 (Beredskap, sikkerhet og arbeidsmiljø)

Bestemmelsen skal ivareta sikkerhet og arbeidsmiljø knyttet til energianlegg i hav, samt beredskapsmessige forhold.

Første ledd slår fast at bygging, drift og nedlegging av energianlegg i hav skal foregå slik at et høyt sikkerhetsnivå kan opprettholdes og utvikles i takt med den teknologiske utviklingen.

Annet ledd gir departementet myndighet til å gi nærmere forskrifter om beredskap og sikkerhet knyttet til bygging, drift, ombygging og nedlegging av energianlegg. Slike forskrifter kan oppstille krav til tekniske konstruksjoner, arbeidsforhold og kvalifikasjoner. Dette omfatter blant annet konkrete materialstandarder, arbeidsmiljø og helsemessige reguleringer, samt krav til kompetanse til de som skal betjene eller oppholde seg på energianlegg til havs.

Merknader til § 5-2 (Sikkerhetssoner)

Bestemmelsen gir departementet myndighet til å gi nærmere forskrifter om sikkerhetssoner, merking og forbud mot aktivitet i en nærmere bestemt sone rundt energianlegg. Forskriftene kan gis generell anvendelse ved at bestemmelsene for eksempel kan rette seg mot alle vindkraftanlegg i sjø, eller det kan gis forskrift for bestemte anlegg.

Forskrifter fastsatt i medhold av loven må sees i sammenheng og koordineres med bestemmelser fastsatt i eller i medhold av havne- og farvannsloven.

Kapittel 6. Nedlegging og ekspropriasjon

Merknader til § 6-1 (Nedlegging)

Første ledd slår fast at energianlegg skal fjernes ved nedlegging, med mindre departementet bestemmer noe annet. Bestemmelsen ivaretar folkerettslige forpliktelser til å hindre dumping og annen forurensning av havet. Bestemmelsen legger opp til at departementet kan godkjenne at deler av energianlegget ikke fjernes, dersom dette er i tråd med folkerettslige forpliktelser og for øvrig er forsvarlig av hensyn til miljø, fiskeri, skipsfart mv.

Etter annet ledd plikter rettighetshaver til energianlegget å utarbeide en plan for hvordan nedlegging skal finne sted. Planen bør normalt inneholde en beskrivelse av hvordan anlegget skal demonteres, hva som eventuelt planlegges å bli stående, samt hvordan demontert materiale skal håndteres.

Etter annet ledd annet punktum kan konsesjonsmyndighetene frafalle kravet om avslutningsplan dersom det søkes om forlenget konsesjon etter § 3-5 annet ledd.

Etter tredje ledd kan departementet gi nærmere bestemmelser om nedlegging av energianlegg, herunder hva en avslutningsplan skal inneholde, tidsfrister mv.

Bestemmelsen kan suppleres med vilkår i konsesjon, se § 3-4 første ledd nr. 1. Disse må sees i sammenheng. Se også bestemmelser om konsesjonstid og forlengelse i § 3-5.

Merknader til § 6-2 (Ekspropriasjon)

Første ledd gir hjemmel for staten til å kunne foreta ekspropriasjon av nettanlegg.

Annet ledd viser til at ekspropriasjon kan finnes sted dersom hensynet til samfunnsmessig rasjonell produksjon, omforming og overføring av elektrisk energi, eller allmenne interesser for øvrig, tilsier det.

Kapittel 7. Erstatning til norske fiskere

Kapittelet gjelder erstatning til norske fiskere for økonomisk tap som virksomhet omfattet av lovforslaget kan påføre disse som følge av beslagleggelse av fiskefelt, forurensning og avfall eller ved at innretning eller tiltak ved plassering av innretning volder skade.

Bestemmelsene i §§ 7-1 til 7-5 tilsvarer bestemmelsene i petroleumsloven kapittel 8. For en grundig redegjørelse vises i den forbindelse til merknadene til disse bestemmelsene i Ot.prp. nr. 43 (1995-96), jf. Ot.prp. nr. 25 (1988-89).

Merknader til § 7-1 (Saklig virkeområde og definisjoner)

Første ledd angir kapittelets saklige virkeområde. Kapittelet gjelder erstatning for økonomisk tap som følge av beslaglagte fiskefelt, forurensning og avfall eller innretning som volder skade.

Annet ledd viser til forurensningslovens legaldefinisjoner av forurensning og avfall.

Tredje ledd definerer ”norske fiskere”.

Merknader til § 7-2. (Beslagleggelse)

Første ledd slår fast et statlig objektivt erstatningsansvar for tap som følge av at fisket blir umuliggjort eller vesentlig vanskeliggjort gjennom virksomhet omfattet av loven.

Annet ledd slår fast at erstatningen kan fastsettes helt eller delvis som engangsbeløp eller som faste årlige beløp. Videre oppstilles en tidsbegrensning for beregning av tap på 7 år fra beslagleggelse fant sted. Dette innebærer at de fiskerne som lider tap vil ha maksimalt 7 år på å omstille seg etter tiltaket.

Etter tredje ledd kan staten kreve regress fra konsesjonær dersom denne burde ha avverget tapet.

Merknader til § 7-3 (Ansvar for forurensning og avfall)

Første ledd slår fast et objektivt erstatningsansvar hos konsesjonær for tap som følge av forurensning og avfall fra virksomheten. Ansvaret omfatter også utgifter til rimelige tiltak for å avverge eller begrense skade eller tap. Ansvaret omfatter også tapt fangstid ved at gjenstander lokaliseres, merkes, tas opp eller bringes til land.

Annet ledd slår fast at ansvaret etter første ledd også omfatter forurensning og avfall fra forsynings- eller hjelp fartøy og for transport eller bygging av energianlegg.

Tredje ledd og fjerde oppstiller betingelser for at tapt fangstid etter første ledd kan kreves.

Femte ledd utvider konsesjonærens ansvar til også å omfatte tap hos fartøy som bistår fiskefartøy med å bringe gjenstand til land.

Sjette ledd oppstiller et solidaransvar for relevante konsesjonærer dersom det ikke er mulig å identifisere en konkret skadevolder.

Merknader til § 7-4 (Innretning som volder skade)

Bestemmelsen oppstiller et objektivt erstatningsansvar hos konsesjonær for skade som følge av innretning eller tiltak knyttet til denne. Det er en forutsetning for erstatning etter denne bestemmelsen at skaden ikke er dekket av § 7-2.

Merknader til § 7-5 (Nemnd)

Første ledd slår fast at krav etter kapittel 7 skal behandles av en nemnd. Nærmere forskrifter om nemndens sammensetning, saksbehandling mv gis av departementet.

Annet til fjerde ledd har prosessuelle bestemmelser om nemndens beslutning. Disse må leses i sammenheng med eventuelle forskrifter om saksbehandling mv. etter første ledd.

Kapittel 8. Systemansvar

Merknader til § 8-1 (Systemansvar)

Ivaretagelse av systemansvar er nødvendig i ethvert kraftsystem for å sikre momentan balanse i flyten av elektrisk energi. Systemansvaret skal dessuten ivareta forsyningssikkerhet og en rasjonell og forsvarlig drift av systemet for øvrig.

Første ledd slår fast at departementet kan utpeke systemansvarlig innen lovens virkeområde på nærmere fastsatte vilkår.

Etter annet ledd kan departementet gi nærmere forskrifter og vilkår om systemansvaret innen denne lovens virkeområde. Det kan blant annet gis bestemmelser om samordning av systemansvar etter havenergiloven og energiloven. Ved tilknytning til kraftsystemet på land er slik samordning viktig for en rasjonell ivaretagelse av forsyningssikkerheten. Videre kan det gis bestemmelser om systemansvar for energianlegg etter havenergiloven som ikke er knyttet til kraftsystemet på norsk landterritorium. Forhold knyttet til systemansvar må i slike tilfeller vurderes ut fra den aktuelle situasjon, herunder om det kan være aktuelt med framtidig tilknytning til kraftsystemet på norsk landterritorium.

Systemansvarlig skal ivareta forsyningssikkerheten i kraftsystemet. For å fylle denne rollen må den systemansvarlige ha fullmakter til å kunne gi pålegg til alle som inngår i det aktuelle kraftsystem, herunder ikke-fornybar energiproduksjon, forbruk mv. der det er aktuelt. Bestemmelsen om systemansvar kan således få virkning for andre enn produsenter av fornybar energi og netteiere innen lovens virkeområde.

Kapittel 9. Utførsel og innførsel av elektrisk energi

Merknader til § 9-1 (Utførsel og innførsel av elektrisk energi)

Første ledd slår fast at det er konsesjonsplikt for utførsel og innførsel av elektrisk energi mellom lovens virkeområde og fremmed stat. Slik konsesjon vil for eksempel være aktuelt dersom det etableres kraftproduksjon innen lovens virkeområde som via nettanlegg omfattes av denne lov er knyttet til kraftnettet i annet land, eller dersom det etableres kraftproduksjon i annet lands havområde som er knyttet til nettanlegg i norsk havområde.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å fastsette vilkår dersom det finnes påkrevet av allmenne hensyn. Det kan for eksempel være behov for å ivareta en samfunnsmessig rasjonell produksjon, omforming og overføring av elektrisk energi.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi fritak for konsesjonsplikten i særlige tilfelle.

Kapittel 10. Diverse bestemmelser

Merknader til § 10-1 (Behandlingsgebyr)

Bestemmelsen slår fast at det kan pålegges behandlingsgebyr for behandling av søknader, godkjenninger og kontroll etter loven. Dette omfatter blant annet konsesjonssøknad, detaljplan, avslutningsplan og tilsyn og kontroll etter § 10-5.

Merknader til § 10-2(Arealavgift)

Første ledd gir departementet hjemmel til å pålegge rettighetshaver til fornybar energiproduksjon å betale avgift for bruk av areal. Avgift kan pålegges ved utstedelse av konsesjon eller senere.

Annet ledd gir departementet fullmakt til å gi nærmere forskrifter og vilkår om betaling av arealavgift, herunder om avgiftens størrelse og grunnlag.

Tredje ledd fastslår at avgiftskrav med tillegg av renter og omkostninger er tvangsgrunnlag for utlegg.

Merknad til § 10-3 (Sikkerhetsstillelse)

Bestemmelsen slår fast at departementet ved meddelelse av konsesjon eller annen godkjenning eller på et senere tidspunkt kan kreve at rettighetshaver stiller sikkerhet for de økonomiske forpliktelser som er pådratt i forbindelse med energianlegg. Det kan også pålegges krav til sikkerhet for eventuelt ansvar som kan påløpe i forbindelse med fjerning av slike anlegg. Slikt ansvar kan omfatte erstatninger, utgifter til tilsyn og kontroll og annet.

Merknad til § 10-4 (Opplysningsplikt)

Bestemmelsen er den generelle regel om opplysningsplikt i loven og ivaretar behovet for opplysninger og kontroll med hensyn til en rekke av lovens bestemmelser.

Første ledd slår fast at enhver som eier eller driver virksomhet omfattet av loven plikter å gi departementet de opplysninger som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter loven. Opplysningsplikten gjelder uavhengig av reglene om taushetsplikt. Opplysningsplikten kan også gjøres gjeldende for ivaretagelse av Norges internasjonale forpliktelser.

Annet ledd utvider opplysningsplikten til å omfatte opplysninger og statistikk av teknisk karakter knyttet til utbygging, drift, og produksjon samt ressurs- eller miljøforhold av interesse for departementet. Dette inkluderer blant annet produksjonsdata slik som driftstid, produksjon og utfall og avvik. Videre inkluderer dette ressursdata, for eksempel vind- eller bølgemålinger eller metrologiske observasjoner. Det er tilstrekkelig for å pålegge opplysningsplikt at informasjonen er av interesse for myndighetene og det er ikke et krav at slike opplysninger er nødvendig for myndighetens kontrollfunksjon etter loven. Myndighetenes håndtering av informasjonen etter denne bestemmelsen må sees i

sammenheng med forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt og offentlighetslovens og miljøinformasjonslovens bestemmelser om håndtering av opplysninger hos offentlige myndigheter.

Etter tredje ledd kan departementet gi forskrifter om opplysningsplikt, taushetsplikt og om utlevering av opplysninger, herunder regulere nærmere hvilke opplysninger ansvarlige etter denne bestemmelse plikter å innhente og besitte. Konesjonær kan på bakgrunn av denne bestemmelsen pålegges innhenting og oppbevaring av opplysninger om forhold dekket av første og andre ledd. Pålegg etter denne bestemmelsen må sees i sammenheng med bestemmelser om vilkår i tillatelser, jf. § 3-4.

Merknader til § 10-5 (Kontroll)

Første ledd slår fast departementets myndighet til å føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av loven blir overholdt. I praksis vil kontrollfunksjonen kunne bli delegert og oppstykket mellom ulike myndighetsorganer etter ansvarsområde.

Annet ledd slår fast departementets myndighet til å supplere kontrollen med pålegg som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelser fastsatt i eller i medhold av loven.

Merknader til § 10-6 (Tvangsmulkt)

Første ledd første punktum inneholder hjemmel for å pålegge tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av eller i medhold av loven eller vilkår satt for konsesjon eller vedtak i eller i medhold av loven blir oppfylt.

Første ledd annet punktum slår fast at tvangsmulkt kan ilegges ved oversitting av frister for detaljplan, byggestart eller andre frister knyttet til fremdrift av tiltaket. Tvangsmulkt kan benyttes som et administrativt virkemiddel for å sikre ønsket fremdrift i de konsesjonerte prosjektene.

Annet ledd slår fast at tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten pålegges den ansvarlige for opprettholdelse av lovens bestemmelser, normalt konsesjonær eller den som opptre lovstridig ved for eksempel ikke å ha sørget for nødvendige tillatelser. Det er opptil myndighetene etter loven å vurdere om tvangsmulkt bør fastsettes og om den skal fastsettes som løpende mulkt eller som engangsbeløp.

Tredje ledd første punktum slår fast at innbetalt tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Tredje ledd annet punktum slår fast at tvangsmulkten og utgifter til utføring av vedtaket er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-2 d). I samband med inndringen kan namsmyndighetene også prøve om vilkårene for tvangsmulkt er til stede.

Merknader til § 10-7 (Tilbaketrekking av konsesjon)

Første ledd inneholder en regel om at konsesjonen kan trekkes tilbake dersom den er gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger om forhold av vesentlig betydning eller konsesjonæren overtrer fastsatte vilkår av vesentlig betydning.

Annet ledd slår fast at konsesjon kan også trekkes tilbake, dersom dette følger av konsesjonsvedtaket, ved oversitting av frister for detaljplan, byggestart eller andre frister knyttet til fremdrift av tiltaket. Bestemmelsen gir indirekte myndighetene virkemidler for å sikre fremdrift for gitte konsesjoner. Dersom pålagte frister ikke overholdes kan myndigheten velge å trekke konsesjonen tilbake. Fordi tilbaketrekking vil være et tyngende virkemiddel overfor konsesjonæren er det forutsatt at slik adgang må fremgå av konsesjonsvilkårene. Vilkår om byggefrister er vanlig for konsesjoner gitt etter energi- og vassdragslovgivningen. Lovforslaget legger opp til at myndigheten kan innta en mer aktiv rolle i fremdriften i konsesjonssakene. Bestemmelsene om tilbaketrekking må sees i sammenheng med bestemmelsen om tvangsmulkt i § 10-6. Tvangsmulkt vil være et mindre inngripende virkemiddel overfor konsesjonæren, og må normalt antas å være utprøvd før tilbaketrekking finner sted.

Tredje ledd gir regel om at det skal fastsettes frist til å sørge for at et energianlegg blir overtatt av andre som lovlig kan drive det dersom konsesjon for et slikt anlegg trekkes tilbake. Bestemmelsene om oversitting av frister i lov av 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom § 19 gjelder tilsvarende dersom frist fastsatt etter tredje ledd første punktum ikke overholdes.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å lyse ut konsesjoner som er trukket tilbake etter andre ledd. Konsesjoner som er trukket tilbake etter denne bestemmelsen vil normalt ikke være knyttet til etablerte anlegg, men være trukket tilbake på grunn av manglende fremdrift i prosjekteringen. Det har da gode grunner for seg at departementet forestår den videre håndteringen av konsesjonen med sikte på å finne en konsesjonær med ønske om å tre inn i konsesjonen. Utlysning av konsesjon etter denne bestemmelsen har likhetstrekk med å åpne et areal for søknader. Det fastslås derfor at kapittel 2 om konsesjonsbehandling gjelder tilsvarende så langt det passer. Det kan være aktuelt å gi konsesjon med endrede vilkår, enten etter søknad fra ny konsesjonær eller av allmenne hensyn. Der de endrede vilkårene kan ha betydning for miljø eller samfunn ut over det som er utredet i den opprinnelige konsesjonen, vil reglene om konsekvensutredninger i kapittel 3 jf. kapittel 4 kunne få anvendelse.

Merknader til § 10-8 (Omgjøring)

Første ledd bestemmer at de fastsatte vilkår i særlige tilfeller kan endres av hensyn til allmenne interesser. Det skal tas hensyn til kostnadene en endring vil påføre konsesjonæren og de fordeler og ulemper endringen for øvrig vil medføre.

Bakgrunnen for bestemmelsen er at det med tiden kan vise seg at fastsatte vilkår i konsesjoner etter denne loven blir utilstrekkelige eller mindre hensiktsmessige. I særlige tilfeller bør det derfor åpnes adgang for konsesjonsmyndigheten til å endre tidligere fastsatte vilkår.

Hensynet til konsesjonærens behov for å kunne innrette seg etter de vilkår som er gitt, tilsier imidlertid at endring bare bør foretas hvis det foreligger et kvalifisert behov. Omgjøring kan

for eksempel være nødvendig når skader og ulemper ved anlegget blir vesentlig større enn antatt. Det må i vurderingen tas hensyn til kostnadene en endring vil påføre konsesjonæren.

Annet ledd slår fast at endringer i vilkårene også kan foretas etter søknad fra konsesjonæren. Slike endringer kan være aktuelle dersom konsesjonæren kan påvise at et tyngende vilkår ikke lenger fremmer sitt formål eller at fordelene ved et vilkår ikke lenger står i forhold til de omkostninger det medfører for konsesjonæren. Ved slik søknad får bestemmelsene om konsesjonsbehandling i kapittel 3 jf. kapittel 4, anvendelse så langt de passer. Det kan for eksempel være aktuelt å gi nye vilkår der konsesjonæren søker om endring av vilkår etter annet ledd. Ved søknader om vilkårsendringer som kan få virkninger for miljø og samfunn kan det være aktuelt å pålegge konsekvensutredninger av tiltaket.

Bestemmelsene om omgjøring må suppleres med forvaltningslovens bestemmelser om omgjøring i § 35 og den alminnelige forvaltningsrettslige omgjøringsadgang. Tillatelser etter andre lover vil dessuten kunne ha egne bestemmelser om endring av vilkår, som kan komme til anvendelse uavhengig av tillatelsen etter loven her.

Merknader til § 10-9 (Straff)

Første ledd bestemmer at forsettlig overtredelse av loven eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år. Medvirkning straffes på samme måte. Bestemmelsen retter seg mot enkeltpersoners overtredelse. For foretaksstraff gjelder straffeloven §§ 48 a) og 48 b). Reglene i straffeloven og lovutkastet må sees i sammenheng.

Annet ledd bestemmer at uaktsom overtredelse eller medvirkning til slik overtredelse straffes med bøter eller fengsel inntil 3 måneder.

Tredje ledd innfører regel om at det i bestemmelse som gis i medhold av loven, kan fastsettes at brudd på bestemmelsen ikke medfører straff.

Merknader til § 10-10 (Overtredelsesgebyr)

Første ledd angir skyldkravet for ileggelse av overtredelsesgebyr til forsett eller uaktsomhet. Medvirkning kan også straffes.

I annet ledd første punktum fastsettes i en deklarasjonsregel om fire ukers oppfyllelsesfrist i tråd med Sanksjonslovutvalgets anbefaling i NOU 2003: 15. Fristen løper fra vedtakstidspunktet. Dette sikrer større notoritet enn den alminnelige klagefristen i forvaltningsloven som ikke løper fra en bestemt dato. For å unngå at oppfyllelsesfristen løper ut før klagefristen etter forvaltningsloven settes fristen en uke lenger.

Tredje ledd har bestemmelser om foretaksstraff. Foretak kan ilegges gebyr selv om ingen enkeltpersoner kan ilegges gebyr. Reglene for foretak innebærer at også kumulative og anonyme feil kan medføre gebyr. I lys av nyere tids rettspraksis med hensyn til foretaksstraff kan det imidlertid ikke innfortolkes et rent objektivt ansvar for foretak. For at foretak skal kunne ilegges gebyr må det således enten foreligge skyld, i form av forsett eller uaktsomhet, hos en enkeltperson som handler på vegne av foretaket, eller anonyme eller kumulative feil.

Denne forståelsen er også i samsvar med slik departementet tolker gjeldende bestemmelser om overtredelsesgebyr for foretak i energiloven.

I fjerde ledd opplistes hensyn som skal tas i betraktning ved utmåling av gebyr. Listen over hensyn som skal tas i betraktning ved avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges og ved utmåling av sanksjonen i de respektive bestemmelser er gjort generell, slik at den gjelder for både enkeltpersoner og foretak. Dette er i samsvar med Sanksjonslovutvalgets anbefaling. Listen er ikke uttømmende og det kan ilegges gebyr selv om de fastsatte hensyn ikke er tilstede.

Merknader til § 10-11 (Forskrifter)

Bestemmelsen gir departementet generelt hjemmel til å utferdige forskrifter for utfylling av loven. Bestemmelsen må sees i sammenheng med de spesielle forskriftsbestemmelsene i loven og utfyller disse.

Kapittel 11 Ikrafttreden mv.

Merknader til § 11-1 (Ikrafttreden)

Bestemmelsen slår fast at loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

9. Forslag til lov om fornybar energiproduksjon til havs mv. (Havenergiloven).

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 (formål)

Denne lov skal legge til rette for utnyttelse av fornybare energiresurser til havs i samsvar med samfunnsmessige målsetninger, og for at energianlegg planlegges, bygges og disponeres slik at hensynet til energiforsyning, miljø, sikkerhet, næringsvirksomhet og andre interesser ivaretas.

§ 1-2 (virkeområde)

Denne lov kommer til anvendelse på fornybar energiproduksjon og omforming og overføring av elektrisk energi til havs.

Loven gjelder på norsk sjøterritorium utenfor grunnlinjene, på norsk kontinentalsokkel og for havområder ellers i soner opprettet i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 91, med de begrensninger som følger av folkeretten.

Departementet kan i forskrift eller i det enkelte tilfelle begrense anvendelsen av hele eller deler av denne lov hva gjelder innretninger, formål eller virksomheter til havs.

Departementet kan bestemme at loven skal få anvendelse på andre produksjonsanlegg enn de som omfattes av § 1-4 annet ledd.

§ 1-3 (retten til energiproduksjon til havs)

Retten til å utnytte fornybare energiresurser til havs tilhører staten.

§ 1-4 (definisjoner)

Med fornybar energiproduksjon forstås i denne lov: produksjon av elektrisk energi ved utnyttelse av fornybare energiresurser, herunder vind, bølger og tidevann.

Med produksjonsanlegg forstås i denne lov: Utrustning og tilhørende bygningstekniske konstruksjoner for utnyttelse av fornybare energiresurser til produksjon av elektrisk energi.

Med nettanlegg forstås i denne lov: Elektrisk utrustning og tilhørende bygningstekniske konstruksjoner for omforming og overføring av elektrisk energi.

Med energianlegg i denne lov forstås: Fellesbetegnelse for produksjonsanlegg og nettanlegg.

Med konsesjonær skal forstås: fysisk eller juridisk person eller flere slike, som er gitt konsesjon eller andre rettigheter i eller i medhold av denne lov. Er konsesjon eller andre rettigheter gitt til flere slike personer sammen, kan uttrykket konsesjonær omfatte både personene samlet eller den enkelte.

Kapittel 2. Planlegging

§ 2-1 (forundersøkelser)

Departementet kan gi nærmere forskrifter om forundersøkelser, herunder regulere bruken av måleinnetninger og undersøkelser av bunnforhold.

§ 2-2 (åpning av areal)

Kongen kan bestemme at et nærmere geografisk avgrenset område som omfattes av § 1-2 skal åpnes med sikte på tildeling av konsesjon etter § 3-1.

Før åpning av områder etter første ledd kan finne sted skal det foretas en avveining mellom ulike interesser som gjør seg gjeldende på det aktuelle området og det skal utarbeides konsekvensutredninger. Konsekvensutredningene skal inkludere vurderinger av miljømessige og samfunnmessige konsekvenser av fornybar energiproduksjon samt forholdet til andre næringsinteresser.

Forslag til åpning av områder med gjennomførte konsekvensutredninger skal høres og legges ut til offentlig ettersyn.

Departementet kan gjøre unntak fra reglene om åpning av areal i særlige tilfeller.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om åpning av areal.

Kapittel 3. Konesesjoner

§ 3-1 (Konesesjon til produksjonsanlegg)

Produksjonsanlegg kan ikke bygges, eies eller drives uten etter konesesjon fra departementet. Det samme gjelder ombygging eller utvidelse av bestående anlegg.

Før bygging av produksjonsanlegg med konesesjon etter første ledd kan påbegynnes, skal konesesjonæren forelegge en detaljplan for utbygging og drift for departementet til godkjenning. Detaljplanen skal inneholde beskrivelser av de tekniske, sikkerhetsmessige og miljømessige forhold og ellers utfylle konesesjonen så langt det er bestemt. Departementet kan frafalle krav om detaljplan.

Før godkjenning av detaljplan etter annet ledd, skal konsekvensutredning av utbyggingstiltaket være godkjent med mindre annet er bestemt i medhold av § 4-1 tredje ledd.

§ 3-2 (Konesesjon til nettanlegg)

Nettanlegg kan ikke bygges, eies eller drives uten etter konesesjon fra departementet. Det samme gjelder ombygging eller utvidelse av bestående anlegg.

Før bygging av nettanlegg med konesesjon kan påbegynnes skal rettighetshaver forelegge en detaljplan for utbygging og drift for departementet til godkjenning. Detaljplanen skal inneholde beskrivelser av de tekniske, sikkerhetsmessige og miljømessige forhold og ellers utfylle konesesjonen så langt det er bestemt. Departementet kan frafalle krav om detaljplan.

Søknader om konesesjon til nettanlegg skal vedlegges konsekvensutredninger med mindre annet er bestemt i medhold av § 4-1 tredje ledd.

§ 3-3 (Søknad og konesesjonsbehandling)

Søknad om konesesjon etter § 3-1 og § 3-2 sendes departementet. Departementet kan gi nærmere forskrifter om krav til søknad og om konesesjonsbehandling, herunder om:

1. rett til å søke om, få og inneha konesesjon,
2. hvilke opplysninger en søknad skal inneholde,
3. hvilke opplysninger en detaljplan skal inneholde,
4. hvilke undersøkelser søkeren må sørge for,
5. krav til kunngjøring, offentlig ettersyn, høring og medvirkning fra berørte myndigheter og interesser.

§ 3-4 (Vilkår)

For konesesjoner eller godkjenning av detaljplan etter § 3-1 og § 3-2 kan departementet gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår:

1. om påbegynnelse, bygging, utførelse, vedlikehold, drift og nedlegging av energianlegg,
2. om tidsfrister for utarbeidelse av detaljplan ved tildelt konesesjon, for oppstart av anleggsarbeider og for idriftsettelse av anlegget eller deler av dette

3. beredskaps- og sikkerhetsmessige forhold,
4. om tilrettelegging for eller tilkobling til andre anlegg eller systemer,
5. om tiltak for å unngå eller begrense skader eller ulemper av anlegget for biologisk mangfold, miljø, kulturminner og annen arealbruk,
6. om for- og etterundersøkelser
7. av hensyn til en rasjonell energiforsyning
8. av hensyn til andre næringsinteresser.

Departementet kan i forbindelse med den enkelte konsesjon fastsette ytterligere vilkår dersom det finnes påkrevet av hensyn til allmenne eller private interesser.

§ 3-5 (Konsesjonsvedtak mv.)

Konsesjon gis til juridisk person som er stiftet i overensstemmelse med norsk lovgivning og er registrert i Foretaksregisteret, når annet ikke følger av internasjonale avtaler.

Konsesjoner etter § 3-1 og § 3-2 gis for inntil 30 år. Konsesjonstiden kan forlenges etter søknad fra konsesjonæren. Departementet kan gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår om forlengelse av konsesjonstiden.

Kapittel 4. Saksbehandling ved konsekvensutredninger

§ 4-1 (Saksbehandling)

Før oppstart av konsekvensutredninger skal det utarbeides melding med forslag til utredningsprogram. Forslag til utredningsprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn før program fastsettes.

Ved åpning av areal etter § 2-2, ved konsesjon eller godkjenning av detaljplan etter § 3-1 og § 3-2 skal det i saksframlegget eller i vedtaket framgå hvordan konsekvensutredningene og innkomne uttalelser er vurdert og hvilken betydning disse har hatt for avgjørelsen.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om konsekvensutredninger etter denne lov, herunder nærmere bestemmelser om harmonisering av utredningskrav for de ulike planstadier og konsesjoner, samt regulere nærmere hvilke tiltak og planer som omfattes av krav om konsekvensutredninger etter denne lov.

§ 4-2 (Konsekvensutredninger ved grenseoverskridende virkninger)

Dersom tiltak eller planer som behandles etter denne lov kan få vesentlige negative miljøvirkninger i en annen stat, skal departementet varsle berørte myndigheter i vedkommende stat og gi anledning til å medvirke i plan- eller utredningsprosessen etter disse bestemmelser.

Kapittel 5. Sikkerhet mv.

§ 5-1 (Beredskap, sikkerhet og arbeidsmiljø)

Bygging, drift og nedlegging av energianlegg i medhold av denne lov skal foregå slik at et høyt sikkerhetsnivå kan opprettholdes og utvikles i takt med den teknologiske utviklingen.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om krav til beredskap og sikkerhet knyttet til bygging, drift, ombygging og nedlegging av energianlegg som omfattes av denne lov, herunder krav til tekniske konstruksjoner, arbeidsforhold og kvalifikasjoner.

§ 5-2 (Sikkerhetssoner, merking)

Departementet kan gi nærmere forskrifter om sikkerhetssoner med forbud mot aktivitet i et nærmere bestemt område i og rundt anlegg som omfattes av denne lov. Tilsvarende kan det gis nærmere forskrifter om merking og andre tiltak av hensyn til navigering.

Kapittel 6. Nedlegging og ekspropriasjon

§ 6-1 (Nedlegging av energianlegg)

Ved nedlegging av energianlegg skal anlegget fjernes, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Den som har konsesjon for energianlegg skal i god tid før utløpet av konsesjonen legge fram en avslutningsplan for departementet. Departementet kan frafalle krav om avslutningsplan dersom det søkes om forlenget konsesjon.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om nedlegging av energianlegg.

§ 6-2 (Ekspropriasjon)

Departementet kan treffe vedtak om ekspropriasjon av nettanlegg.

Ekspropriasjon kan skje dersom hensynet til samfunnsmessig rasjonell produksjon, omforming og overføring av elektrisk energi eller allmenne interesser for øvrig tilsier det.

Kapittel 7. Erstatning til norske fiskere

§ 7-1 (Saklig virkeområde og definisjoner)

Dette kapittel gjelder erstatning for økonomisk tap som virksomheten etter denne lov påfører norske fiskere som følge av at virksomheten legger beslag på fiskefelt, eller medfører forurensning og avfall eller ved at innretning eller tiltak i forbindelse med plassering av denne volder skade.

Med forurensning og med avfall i dette kapittel forstås forurensning og avfall som nevnt i lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, henholdsvis § 6 første ledd nr. 1 og 2 og § 27 første ledd.

Med norske fiskere menes i dette kapittel personer registrert i fiskermanntallet og eiere av fartøy innført i registeret over merkepliktige norske fiskefarkoster.

§ 7-2. (Beslagleggelse)

Dersom virksomheten etter denne lov i et område helt eller delvis beslaglegger et fiskefelt, plikter staten i den utstrekning fisket blir umuliggjort eller vesentlig vanskeliggjort å yte erstatning for det økonomiske tap dette medfører.

Erstatningen kan fastsettes helt eller delvis som et engangsbeløp eller som faste årlige beløp. Tap som er oppstått mer enn 7 år etter beslagleggelsen fant sted, kan normalt ikke kreves erstattet.

Staten kan kreve regress av konsesjonær dersom rettighetshaveren burde ha avverget tapet.

§ 7-3 (Ansvar for forurensning og avfall)

Konsesjonær er uten hensyn til skyld ansvarlig for økonomisk tap som følge av forurensning og avfall fra virksomhet omfattet av denne lov, og for utgifter til rimelige tiltak for å avverge eller begrense slik skade eller slikt tap.

Konsesjonærens ansvar etter første ledd gjelder også for forurensning og avfall fra forsynings- eller hjelpefartøy og for transport eller bygging av energianlegg.

For at erstatning skal kunne kreves for tapt fangsttid i forbindelse med lokalisering, merking, opptak eller ilandbringelse av gjenstander, må gjenstandene merkes forsvarlig eller bringes i land og forevises for politi eller havnemyndighet eller annen tilsvarende offentlig myndighet, med mindre det foreligger absolutte hindringer. Posisjonen må i alle fall meldes til politi eller havnemyndighet.

Det som er nevnt i tredje ledd gjelder også ved erstatning for annet tap for så vidt slik merking, posisjonsangivelse eller ilandbringelse med rimelighet kan kreves.

Erstatningsansvaret omfatter også andre fartøyer som bistår et fiskefartøy med å bringe gjenstander til land.

Dersom det er voldt skade omfattet av denne bestemmelse uten at skadevolder kan identifiseres, skal konsesjonærer være solidarisk ansvarlige i den utstrekning skaden kan tenkes å være forårsaket av virksomhet i tilknytning til vedkommendes tillatelse.

§ 7-4 (Innretning som volder skade)

Dersom innretning eller tiltak i forbindelse med denne volder skade som ikke er dekket av erstatningsreglene i § 7-2, er konsesjonær erstatningsansvarlig uten hensyn til skyld for det økonomiske tap som fiskerne lider som følge av skaden.

§ 7-5 (Nemnd)

Krav som fremmes i medhold av dette kapittel skal behandles av en nemnd. Departementet gir nærmere forskrifter om nemndens sammensetning og saksbehandling, samt regler om klagebehandling.

Klageinstansens vedtak kan innen to måneder etter at vedkommende part har fått melding om vedtaket ved stevning bringes direkte inn for tingretten.

Krav fastsatt av nemnden eller av klageinstansen er tvangsgrunnlag for utlegg etter at klagefristen eller fristen som nevnt i annet ledd er utløpt.

Ved oversittelse av fristen i annet ledd kan klageinstansen etter reglene i forvaltningsloven § 31 vedta at tingretten tar saken til behandling. Vedtak om fristoversittelsen kan ankes til tingretten.

Kapittel 8. Systemansvar

§ 8-1 (systemansvar)

Departementet kan tildele myndighet til å utøve systemansvar innen lovens virkeområde på nærmere fastsatte vilkår.

Departementet kan gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår om systemansvar innen denne lovens virkeområde, herunder om samordning av systemansvar etter denne lov og etter lov 29. juni 1990 nr. 50 (energiloven) kapittel 6, og for energianlegg etter denne lov som ikke er knyttet til kraftsystemet på land.

Kapittel 9. Utførsel og innførsel av elektrisk energi

§ 9-1 (Utførsel og innførsel av elektrisk energi)

Utførsel og innførsel av elektrisk energi mellom lovens virkeområde og fremmed stat kan ikke foretas uten konsesjon fra departementet

I konsesjonen kan det settes vilkår dersom det finnes påkrevet av allmenne hensyn.

Departementet kan i særlige tilfeller gi fritak for konsesjonsplikt.

Kapittel 10. Diverse bestemmelser

§ 10-1 (Behandlingsgebyr)

Det kan pålegges gebyr for behandling av søknader, godkjenninger og kontroll etter denne lov.

§ 10-2 (Arealavgift)

For bruk av areal til fornybar energiproduksjon kan rettighetshaver pålegges å betale arealavgift til staten.

Departementet kan gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår om betaling av arealavgift, herunder om avgiftens størrelse og grunnlag.

Avgiftskrav med tillegg av renter og omkostninger er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 10-3 (Sikkerhetsstillelse)

Departementet kan ved meddelelse av konsesjon eller godkjenning og senere bestemme at konsesjonæren skal stille slik sikkerhet som departementet godkjenner for oppfyllelse av de forpliktelser konsesjonæren har pådratt seg, samt for mulig ansvar i forbindelse med energianlegg etter denne lov.

§ 10-4 (Opplysningsplikt)

Enhver som eier eller driver virksomhet omfattet av denne lov plikter uavhengig av regler om taushetsplikt å gi departementet de opplysninger som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter denne lov, samt for ivaretagelse av Norges internasjonale forpliktelser.

Informasjonsplikten omfatter også opplysninger og statistikk av teknisk karakter knyttet til utbygging, drift, og produksjon samt ressurs- eller miljøforhold av interesse for departementet.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om opplysningsplikt, taushetsplikt og om utlevering av opplysninger, herunder regulere nærmere hvilke opplysninger ansvarlige etter denne bestemmelse plikter å innhente og besitte.

§ 10-5 (Kontroll)

Departementet fører kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov blir overholdt.

Departementet kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelser fastsatt i eller i medhold av denne lov.

§ 10-6 (Tvangsmulkt)

Departementet kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av eller i medhold av denne lov eller vilkår som er satt for konsesjon eller vedtak i eller i medhold av denne lov, blir oppfylt. Vedtak om tvangsmulkt kan også treffes ved oversitting av frister for detaljplan, byggestart eller andre frister knyttet til fremdrift av tiltaket.

Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp.

Tvangsmulkten tilfaller statskassen. Ilagt tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 10-7 (Tilbaketrekking av konsesjon)

Dersom konsesjon er gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger om forhold av vesentlig betydning, eller konsesjonæren overtrer denne lov eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven, kan konsesjonen trekkes tilbake.

Konsesjon kan også trekkes tilbake dersom dette følger av konsesjonsvedtaket, ved oversitting av frister for detaljplan, byggestart eller andre frister knyttet til fremdrift av tiltaket.

Blir konsesjon for et etablert anlegg trukket tilbake, skal det fastsettes en frist til å sørge for at anlegget blir overtatt av andre som lovlig kan drive det. Bestemmelsene i lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom § 19 gjelder tilsvarende dersom fristen oversittes.

Blir konsesjon etter annet ledd trukket tilbake kan departementet lyse ut konsesjonen for innhenting av søknader fra andre interesserte, eller pålegge frist for overdragelse etter tredje ledd. Ved utlysning gjelder kapittel 3 for behandling av søknader så langt det passer.

§ 10-8 (Omgjøring)

I særlige tilfeller kan de fastsatte vilkår endres av hensyn til allmenne interesser. Det skal tas hensyn til kostnadene en endring vil påføre konsesjonæren og de fordeler og ulemper endringen for øvrig vil medføre.

Endringer i vilkårene kan også foretas etter søknad fra konsesjonæren. Bestemmelsene i kapittel 3 jf. kapittel 4 får anvendelse på søknader etter denne bestemmelse så langt de passer.

§ 10-9 (Straff)

Den som forsettlig overtrer denne lov eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler. Medvirkning straffes på samme måte.

Den som uaktsomt overtrer bestemmelse som nevnt i første ledd eller som medvirker til slik overtredelse, straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder eller begge deler.

I bestemmelse gitt i medhold av loven kan det fastsettes at brudd på bestemmelsen ikke medfører straff.

§ 10-10 (Overtredelsesgebyr)

Departementet kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.

Betalingsfristen for ilagt gebyr er fire uker fra vedtakstidspunktet. Ilagt gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav på gebyr innkreves av Statens innkrevingsentral. Innkrevingsentralen kan inndrive kravet ved trekk i lønn og andre lignende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7. Innkrevingsentralen kan også inndrive kravet ved å stifte utleggspant for kravet dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretningen kan holdes på Innkrevingsentralens kontor etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd.

Når en overtredelse som kan medføre overtredelsesgebyr etter første ledd er begått av noen som har handlet på vegne av et foretak, kan overtredelsesgebyr ilegges foretaket. Dette gjelder selv om overtredelsesgebyr ikke kan ilegges noen enkeltperson. Med foretak menes her selskap, enkeltpersonforetak, stiftelse, forening eller annen sammenslutning, bo eller offentlig virksomhet.

Ved avgjørelsen av om et foretak skal ilegges overtredelsesgebyr og ved utmåling av sanksjonen skal det særlig legges vekt på

1. overtredelsens grovhet,
2. om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygget overtredelsen,
3. om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser,
4. om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,
5. om det foreligger gjentakelse og

6. foretakets økonomiske evne.

§ 10-11 (Forskrifter)

Departementet kan gi forskrifter til gjennomføring og utfylling av loven og dens virkeområde, herunder forskrifter som er nødvendige for ivaretagelse av Norges internasjonale forpliktelser.

Kapittel 11. Ikrafttreden mv.

§ 11-1 (ikrafttreden)

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.